

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 28 SEPTEMBER 1932

No. 874

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

28 SEPTEMBER 1932.

Bij de inschrijving op het schatkistpapier werd in totaal ingeschreven voor f 195.378.000. Toegewezen werden f 22.900.000 drie-maands promessen à f 994,48; f 5.510.000 zes-maands promessen à f 997,95 en f 26.373.000 jaarbiljetten à f 1.018,35.

De rente waartoe de Minister kon slagen bedroeg dus ongeveer $\frac{3}{16}$ pCt. voor het drie-maands; $\frac{3}{8}$ pCt. voor het zes-maands en $\frac{1}{16}$ pCt. voor het jaarpapier. Een sterker bewijs voor het totaal ontbreken van eenige geldvraag op de geldmarkt kan wel niet verlangd worden. Het aanbod van andere wissels ontbreekt dan ook vrijwel geheel. Af en toe worden enkele kleine posten aangeboden, die dan snel worden geplaatst. Ook voor prolongatie en callgeld ontbreekt alle belangstelling. De noteringen, $\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{8}$ pCt. voor particulier disconto, 1 pCt. voor prolongatie en $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ pCt. voor callgeld, veranderden ook deze week niet, maar zijn geheel nominaal.

* * *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank daalden de posten binnenlandsche wissels en beleeningen met resp. f 717.000 en f 186.000. 's Rijks schatkist heeft een voorschot opgenomen van f 4,5 miljoen, terwijl zij vorige week een tegoed van f 6,5 miljoen had aan te wijzen. De posten papier op het buitenland en diverse rekeningen onder de activa der Bank geven geen wijziging van beteekenis te zien.

Ook onder het hoofd munt en muntmateriaal kwamen geen veranderingen van beteekenis voor.

Onder de passiva der Bank vertoont de biljetten-circulatie een inkrimping van f 4,8 miljoen. De saldi in rekening-courant namen met f 8,4 miljoen toe, nl. het verschil tusschen f 14,9 miljoen vermeerdering van de saldi van anderen en f 6,5 miljoen vermindering van het saldo van het Rijk. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 1,4 miljoen minder dan de vorige week; het dekkingspercentage bleef op nagenoeg 83 pCt. staan.

* * *

De wisselmarkt was ook deze week oninteressant. Ponden bleven nog verder terugloopen en kwamen van 8.65½ op 8.60½. Vooral gisteren was het aanbod beduidend grooter dan de vraag. Dollars, die iets lager openden — 2.4895 — konden zich tot 2.4912½ verbeteren. De Dollarnoteering in Londen kwam van 3.47½ op 3.45½. Marken liepen iets terug: 59.30—59.24. Fransche Francs handhaafden zich op een koers van ca. 9.76. Voor Belga's was wat vraag: 34.51—34.54. Zwitsersche Francs bleven verder flauw: 48.04—48.01. Lires nog steeds 12.78. Peseta's konden verder tot 20.40 verbeteren. Tsjecho Kronen: 7.37. Zweedsche Kronen wat lager: 44.17½. Kopenhagen 44.70. Oslo 43.35. Finsche Marken noteerden ca. 3.72½. De Indische banken hebben haar prijs voor afgifte T. T. Batavia verder verhoogd en op 99½ gebracht. Yen noteeren 59½. Canadeesche Dollars waren in den loop van de week wat lager — 2.23½ — doch konden tenslotte weder tot 2.24½ verbeteren.

Ponden op termijn veranderden niet. Dollars op één en drie maanden waren wat meer gezocht; zij deden resp. 15 en 45 punten disagio.

Gouden baren werden op f 1.650,50 gedaan; Eagles noteerden 2.48½ en Sovereigns 12.06½. Marken bankpapier blijven gezocht: 59.10.

LONDEN, 26 SEPTEMBER 1932.

Er komt geen merkbare verandering in de buitengewoon gemakkelijke positie van de geldmarkt, waar geld op Zaterdag 11. voor enkele posten niet meer dan $\frac{1}{4}$ pCt. kon bedingen. De algemeene notering bleef voor de uitzettingen van de Clearing Banks op 1 pCt. en voor die van andere financiële huizen op $\frac{1}{2}$ pCt.

Disconto's waren weer iets flauwer dan de vorige week, in afwachting van de inschrijvingen voor de nieuwe schatkistpromessen, waarvan de vervaldatum ditmaal valt in de laatste dagen van December, dus een gezochte vervaldatum. De toewijzing had dan ook plaats tegen even boven $\frac{3}{8}$ pCt., een prijs, waarvoor de markt ze dus slechts kan nemen voor onmiddellijken verkoop aan de Clearing Banks met een minime marge.

Sterling was over het geheel iets zwakker in de afgelopen week; Guldens eindigden op 8.61 à 8.61½, waarop ook heden werd gehandeld.

BEGROTING EN BELASTING-PERSPECTIEF VOOR 1933.

De spanning, waarin meer dan in andere jaren Troonrede, Begroting en Millioenennota zijn verbeid, is gebroken. Zij was gevoed door ettelijke persberichten over de plannen der Regeering met het rapport-Welter en met diverse belastingen, geruchten, die in zulke omstandigheden wel immer eenige waarheid plegen te bevatten, daar zij aan lekken in de geheimhouding het aanzijn danken. Thans is de lucht weer wat gezuiverd, doordien wij in groote trekken weten, wat ons in dit laatste jaar der parlementaire periode van deze Regeering te wachten staat.

Wij ontveinen ons niet de zwaarte en, tot zekere hoogte, de ondankbaarheid harer taak. Het was echter niet noodig, dit als vrijwel eenigen inhoud der Troonrede den volke kond te doen. De Overheid, die klagen gewaagt van de „schier onoplosbare moeilijkheden” voor welke zij zich ziet geplaatst, maakt niet den indruk van flinkheid en ondermijnt zelf het vertrouwen, dat zij voor de juiste oplossing niet kan missen. Wanneer men tusschen de regels dezer zeldzaam gedachtenarme Troonrede, die blijkbaar alleen een soort begrafenisstemming moest wekken, iets leest, dan is het wel dit: dat de Regeering haar taak, o ja: naar beste krachten zal vervullen, maar dat die daar niet minder ondankbaar om is. Van kracht en hoop is de rede volkomen, maar dan ook *volkomen* gespeend. Vooral mag uit den koninklijken mond geen bemoeidigend woord weerklinken, vertrouwen zou misplaatst zijn bij den mineur-toon, de menschen zouden nóg maar luchthartiger worden: „De ernstige wil, die de Regeering bezielt, met Gods hulp het schip van Staat in veilige haven te sturen, kan slechts leiden tot het doel, indien ons Volk in al zijn lagen zich de werkelijkheid onverbloemd voor oogen stelt.” En dan natuurlijk kijkt door de bril, die de Regeering gereed houdt, want anders ware nóg weinig gewonnen.

De beeldspraak van die veilige haven is in dezen tijd, nu zooveel schepen opgelegd zijn, al heel ongelukkig. Maar bovendien: voor een kloek volk moge de veilige haven al een doel zijn, zoo blijft zij toch slechts een tusschendoel. Zijn ware element is de open, volle zee met al haar prikkelend gevaar, oefenplaats van kracht. Die beeldspraak, zóó misplaatst, zóó doordrenkt van het renteniers-ideaal van veilig-en-wel „binnen” te zijn, symboliseert de slapheid van heel het stuk, dat een preek is, maar een slechte. Want een *goede* preek, zeer zeker, stelt óók de werkelijkheid onverbloemd voor oogen, maar zij doet nog iets anders, wat de Troonrede verzuimde: zij sterkt en steekt een hart onder den riem. Zoo is dan deze Troonrede, in *dezen* tijd, een psychologische fout, die haar weerga zoekt.

* * *

Wat nu de begroting en de in de Millioenennota vervatte beschouwingen en plannen aangaat, moeten eerst eenige der voornaamste feitelijke gegevens vooropgaan. Aanvankelijk bedroeg het geraamde tekort voor 1933 Titel A, gewone dienst: f 147,6 miljoen, waarin o.a. begrepen een daling van de geraamde middelen van 1932 op 1933 ad f 68,4 miljoen. Het genoemde tekort parasseert niet op de begroting. Minister de Geer is er in geslaagd het terug te drukken tot een bedrag van rond f 22 miljoen. Wel is er een formeel tekort van rond f 54,6 miljoen, doch dit cijfer „is slechts een station op den weg der dekking en heeft niet meer dan toevallige beteekenis”. De salarisverlaging ad f 14,5 miljoen en een tegoedschrijving aan den dienst van 1933 uit het reservefonds ad f 18 miljoen konden namelijk nog niet in de begroting worden verwerkt. Het werkelijke tekort bedraagt dus f 22 miljoen: 1 ton, waarvoor nog geen dekking aanwezig is.

Van de middelen, om het aanvankelijke tekort al-

INHOUD:

Blz.

BEGROTING EN BELASTINGPERSPECTIEF door Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk	758
De opcenten op het tarief van invoerrechten door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.....	761
Javasuiker en de crisis II door A. Volz	762
De kosten onzer sociale verzekeringen door Prof. Dr. A. O. Holwerda met Naschrift door Dr. H. A. van Duyl	763
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Die depressie in Suid-Afrika door Prof. Dr. C. G. W. Schumann	765
AANTEKENINGEN:	
Conversie van Staatsleeningen	767
De particuliere goudoppotting in de wereld.....	768
De financiering van den buitenlandschen handel van Duitschland gedurende de credietcrisis 1931/'32	768
De loop der inkomens in Nederland 1914—1929....	769
Faillissementen in het Deutsche en Amerikaansche bankwezen	769
Sterk gedaalde export van radiotoestellen uit Duitschland	769
Indexcijfers van scheepsvrachten	770
MAANDOIJFERS	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam.....	770
Rijkspostspaarbank	770
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.....	770
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	771—776
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

dus te reduceeren, heb ik er reeds twee genoemd. De beide andere zijn een besparing op de uitgaven — afgezien dus van de salarisverlaging — tot een bedrag van f 57 miljoen en een versterking van de middelen ten bedrage van f 36 miljoen.

Het Spoorwegtekort.

De besparing op de uitgaven betreft alle hoofdstukken der begroting, alleen Waterstaat wijst een hooger eindcijfer aan wegens het spoorwegtekort, dat, na vermindering van de afschrijving met f 5,5 miljoen, nog ruim f 20 miljoen bedraagt, een tekort, dat, naar de Regeering met juistheid opmerkt, een der donkerste punten der Rijksbegroting uitmaakt. Door de dividend-garantie van 4 pCt. komen automatisch deze tekorten voor Rijksrekening. Men vraagt zich, bij een financiële situatie gelijk de huidige, toch wel eens af, of zulk een garantie, waartoe het Rijk zich bond, wel door den beugel kan. Toen die verplichting werd aanvaard, was het denkbeeld van *zulke* deficiënten wel bij niemand aanwezig. Zulk een garantie — tot voor eenige jaren 5 pCt. — had zin, zolang het ging om matige aanvulling van een winstcijfer, dat beneden den normalen rentestand bleef. Wanneer een enkel ongunstig jaar verlies bracht, kon een versterkt bijpassen tot het gegarandeerde bedrag van het dividend er ook nog wel bij door, maar nimmer is het de bedoeling geweest, om met staatshulp een groeiend exploitatietekort om te zetten in een kunstmatig rendement. Het Rijk blijkt nu een ongelimiteerd obligo op zich te hebben genomen. Wanneer de Spoorwegen het in de toekomst niet zouden kunnen bolwerken, omdat zij niet in staat zijn de bakens tijdig te verzetten, dan is dat heel erg en het kapitaalverlies enorm groot. Doch wie becijfert het verlies bij kunstmatig op de been en rendabel houden uit belastinggeld, zoodat strekking daarvan is een toestand, die zichzelf heeft overleefd, tot in het oneindige te bestendigen? Ik spreek onderstellenderwijs en zou hier niet gaarne den profeten-mantel omhangen. Dat het er voor de spoorwegen gunstig uitziet, zal echter niemand beweren. En dat de verkeerstechniek voortdurend groeit en verandert, is niet tegen te spreken. De wet van den vooruitgang luidt, dat wie niet mee kan, uitvalt. Echter, ook thans nog is het belang bij een goed functioneerend, modern geoutilleerd spoorwegbedrijf zeer groot. En daarom dient nog afgewacht, hoe het verder met de spoorwegen zal gaan. Maar een garantie à perpétuité is in elk geval onhoudbaar, zou de offers tot in het oneindige kunnen doen stijgen.

Het is de al dan niet levensvatbaarheid, die de beslissing moet brengen. Voor de spoorwegen hoop ik, dat die beslissing gunstig zal zijn. Gerust ben ik er echter niet op.

Een lichtpunt is, dat de Regeering twijfelt „of de verwachting der vermelde Staatscommissie juist is, dat een verhooging der wegenbelasting, als door die commissie voorgesteld, het concurrentievermogen der spoorwegen in die mate zou bevorderen, dat het hun *hierdoor* mogelijk zou worden, na invoering van de noodige bezuinigingen, hun exploitatierekening te doen sluiten. En de Regeering wijst op de benzinebelasting, die met haar hoge opbrengst, „geen noemenswaardigen steun aan de spoorwegen blijkt gebracht te hebben.” Let wel: een lichtpunt om het resultaat van: geen verhooging van de wegenbelasting, niet om de *motiveering*. Want wanneer de benzinebelasting nu wél eens steun had gegeven...! Het betoog is volkomen opportunistisch en bekomert zich niet om een goede economie. Plaats deze Regeering ¼ eeuw terug, en zij zou waarlijk in overweging hebben kunnen nemen, den spoorwegen in opkomst fiscale moeilijkheden in den weg te leggen om het concurrentievermogen van trekschuit en diligente kunstmatig staande te houden! Ik overdrijf niet, want zoo goed als de spoorwegen toen den vooruitgang beteekenden, is het denkbaar, dat in de toekomst auto en vliegtuig of luchtschip het betere zullen zijn. Het is niet om principiële redenen, dat de Regeering fiscaal steun aan de spoorwegen onthoudt, maar alleen omdat blijkens de benzinebelasting daarvan toch niets is te verwachten. Stel eens de Staat had het klompenbedrijf in zijn hand gemonopoliseerd en dat bedrijf ging slecht; nu zou er plaats zijn te overwegen een flinke belasting op schoenen, teneinde meer mensen te dwingen klompen te koopen! Iedereen voelt hier den onzin. Maar staat de redeneering inzake spoorwegen en wegenbelasting, welke verhooging *alleen* omdat het middel niet tot het doel zou voeren, wordt afgewezen, zeer ver van dergelijken onzin af? Men staat vaak versteld over het weinige begrip van economie, dat uit regeeringsstukken spreekt. Hoe zijn richtlijnen, die economisch leiding geven en omhoog voeren, ooit te verwachten, wanneer zulk een in wezen reactionnaire gedachtengang, die de eischen van den vooruitgang ter wille van het bestaande miskent, de deur niet stevig gegrendeld vindt? Vooral, wanneer het een Regeering geldt, die in crisistijd haar economisch program ontwikkelt? Och neen, ik vergis mij: fiscaal program. Maar de Staat is de grootste aandeelhouder en zit met die garantie. Gouverner c'est prévoir!

Salarisverlaging.

Over de salarisvermindering, die f 14,5 miljoen zal uitsparen, zal ik maar weinig zeggen. Er zijn in abnormale tijden van oorlog of crisis altijd groepen, die daarvan minder of niet te lijden hebben of zelfs positief voordeel genieten. Het behoort m.i. tot het wezen van het ambtenaar-zijn, dat een zekere vastheid de positie kenmerkt. Vanwaar anders de Ambtenarenwet? Intusschen mist de rechtspositie wel haar sluitstuk, zoo de salarissen mir nichts dir nichts in een neergaande conjunctuur worden meegesleept, terwijl een opgaande conjunctuur geen invloed ten goede uitoefent, op zijn hoogst leidt tot herstel — in de toekomst! — van het vroegere „normale” peil. In de vrije maatschappij wisselen goede en slechte perioden elkander af en bestaat gelegenheid tot reserveering. Tot de laatste is de ambtenaar als zoodanig in goede tijden niet of gebrekkig in staat. Het komt hierop neer: dat de vastheid der salarispositie in perioden van opgang agio doet en in perioden van neergang disagio. Wanneer een offer wordt gevraagd, zoo zal iedere goedgezinde ambtenaar bereid zijn dat offer te brengen. Alleen zal hij nimmer kunnen begrijpen, waarom zijn ambtenaarschap als zoodanig hem extra

moet doen bloeden. Zijn offer zal hij gaarne brengen, maar als *staatsburger*. Het is, vrees ik, de machtsquaestie, die hier in den weg staat aan de verwezenlijking van het richtige recht.

De Regeering wil de middelen versterken, waarvan f 36 miljoen wordt verwacht. De voorgestelde bezuinigingen behoeven tijd om door te werken. Dit hangt samen met de vereischte voorbereidings- en overgangsmaatregelen en het langzaam afloopen van de wachtgelden: „Waar derhalve de begroting voor 1933 nog allermint de volle vrucht kan zien rijpen van de ondernomen besparingen, en waar niettemin ook thans een sluitend budget moet worden bevorderd, kan een tijdelijke overbrugging door versterking van de middelen niet worden gemist.” Ook hier ontbreekt elke economische gedachtengang, de passage is zuiver fiscaal of budgetair. Toch is de crisis, die aan het begin staat van alle maatregelen, een *economische* crisis. Dit maakt het ontbreken van economische overwegingen in de motiveering van nieuwe lasten, niet slechts hinderlijk, doch onduidelijk. In dit luchtledig ligt de stilzwijgende erkenning, dat zoo ook aan de economie hier een plaatsje werd ingeruimd, de fiscus zijn matten wel kon oprollen! Echter kan gewilde kortzichtigheid, ook waar zij van een Regeering komt, toch wel niemand dwingen tot eenzelfde kunstmatige beperking van het gezichts-veld.

Belastingverhoging. Nieuwe belastingen.

Doch eerst de plannen zelve. Belastingverhoging en nieuwe belasting zijn al even gemakkelijk als salarisverlaging, en gemak beduidt veel in het leven, ook in het leven van een begroting, die moet sluiten, of waarvan althans het sluiten moet worden „bevorderd”. Het eerste middel is: 30 opecenten op de gemeentefondsbelasting. Daarmee wordt dan het meest kwetsbare der plannen moedig het eerst naar voren geschoven. De genoemde belasting is een directe belasting naar het inkomen. Zij laat een huwelijksaftrek toe, dit ter aanbeveling. Tot korting op de uitkeering aan de gemeenten wil de Regeering, ter ontlasting van het budget, niet overgaan. Maar: de hoogere inkomens zijn er met die 30 opecenten niet af. Met f 30.000 als aanvangslijm zal bij elke f 1000 meer één opecent extra worden geheven, niet over het *meerdere*, doch over het *geheel*, tot een maximum van 150 opecenten. Dit beduidt alleen voor deze belasting voor een inkomen van 1½ ton een aanslag van f 21.000 in plaats van f 8400, ongerekend de gemeentelijke opecenten op de hoofdsom. De Regeering noemt zelf dit maximum der opecenten abnormaal hoog. Er is al een voorbeeld van progressie-cumulatie in de opecentenregeling der gemeentefondsbelasting zelve. Hiervan is, aldus de Minister, een spaarzaam gebruik gemaakt. In het algemeen verdienen progressieve opecenten op een hoofdsom, die zelf progressief is tot stand gekomen, volgens dezen bewindsman, geen aanbeveling. Echter behoeft in dezen buitengewonen tijd tegen de voorgestelde gedragslijn „geen overwegend bezwaar” te worden gemaakt. En wat het hoge maximum betreft: „dit vindt zijn rechtvaardiging, behalve in het karakter van noodoffer, dat deze heffing draagt, in de omstandigheid, dat de progressie in de hoofdsom der gemeentefondsbelasting vrij matig is”. Dit is natuurlijk jammer, en moet na de opecentenprogressie — als of er geen andere inkomstenbelasting met wél een steile progressie bestond! — worden „gecorrigeerd”: „Willen de hoogste inkomens, die ons nog overgebleven zijn, in deze acute noodheffing naar evenredigheid bijdragen, dan kan de voorgestelde correctie op het tarief der gemeentefondsbelasting in dit speciale geval bezwaarlijk worden gemist.” Natuurlijk, een wezenlijke correctie kan nooit zonder bezwaar worden gemist, in geen enkel geval. Het schijnt, dat de steller zelf heeft gevoeld, drogredenen te geven. Overigens: welk begrip heeft hij eigenlijk van „naar even-

redigheid bijdragen", ook waar het een acute noodheffing geldt? Evenredigheid is er *uitwendig*, wanneer het aantal opcenten gelijk blijft voor alle inkomens; evenredigheid is er *innerlijk en reëel*, wanneer de heffing zóó geschiedt, dat ieders genotsoffer in dezelfde verhouding staat tot het volle genot, dat het inkomen — vóór de belasting — zou hebben kunnen geven. Het eerste doet de Regeering niet, het tweede bewijst zij niet, is ook niet te bewijzen. Laten wij vóór alle dingen vaststellen, dat art. 283, 2e lid der Gemeentewet, in ons recht progressie bij opcenten op een progressieve belasting introduceerend, het beginsel van heffen naar draagkracht tot een caricatuur heeft gemaakt, d.i. geschonden. Deze caricatuur van de draagkracht is in waarheid: inkomstvenlivering. Aan deze doet de Regeering met haar plan mee. Uit nood, zeker. Correctie op een te slappe progressie? Neen, want dan dient eerst *bewezen*, dat uit een oogpunt van gelijkheid van druk de progressie in de gemeentefondsbelasting foutief is gekozen. Dat bewijs is niet te leveren. Dus staat de fout niet vast. Dus is het onjuist een cumulatie van een progressie, waarvan niet bekend is, dat zij verkeerd zou zijn, als een *correctie* aan te bevelen.

Verhoging van directe belastingen, in dezen tijd, gaat tegen elk begrip van economie in.¹⁾ Alleen fiscaliteit, die zich niet bekommert om de gevolgen — versterking van de crisisoorzaken! — kan haar voorstaan. Nood moge wetten breken: economische wetten toch wel niet! Economisch beduidt zulk een verhoging roofofbouw op dalende welvaart, verscherping van de inzinking, welke zich zonder eenigen twijfel zal wreken. Dynamische krachten van verdere vernieling worden op gang gebracht. Ieder, die weet, welke rol het kapitaal als productiefactor speelt, zal dit moeten beamen. Het gaat tenslotte om het behoud van het resterende kapitaal der natie, voorts om het geleidelijk herwinnen van wat aan kapitaal verloren is gegaan, geenszins om het ontzien van kapitalisten, die, wanneer zij over *f* 180.000 inkomen *f* 90.000 belasting zouden betalen, van de rest, gelijk het heet, nog ruim kunnen leven. Wie zóó praat, moet het a b c der economie nog leeren. De kapitaalvorming moet het vooral hebben van de groote inkomens en winsten. Hoe meer de fiscus daarvan neemt en ten verbruik besteedt, hoe minder van kapitaalvorming en dus ook van kapitaalherstel terecht komt. Bestrijding van de werkloosheid in haar oorzaken wordt daarmee onmogelijk gemaakt. Ja, wanneer de overheid aan hetgeen uit de zeer hoge aanslagen binnenkomt, zelf nu ook kapitaalbestemming gaf... Ieder kan weten, dat dit niet zoo is.

Er zijn ten behoeve van het gemeentefonds reeds 50 opcenten op de vermogensbelasting. Deze opcenten vormen de „Ergänzungssteuer" van de gemeentefondsbelasting. Waar op deze laatste 30—150 opcenten worden gelegd, acht de Regeering het redelijk 30 extra-opcenten te heffen van alle aanslagen in de vermogensbelasting, hetgeen neerkomt op een heffing van 60 pCt. van de bestaande 50 opcenten. Tot verdere geruststelling wordt er aan toegevoegd: „Voor zoover de vermogens nog inkomsten opleveren, worden ze uiteraard daarnaast door de straks genoemde progressieve opcenten op de fondsbelasting getroffen." De vraag rijst, waar het belastinggeld, uit dezen hoofde verschuldigd, vandaan moet komen „voor zoover de vermogens geen inkomsten opleveren." Daarover wordt heengestapt, hoewel de opcentenverhoging een cardinale fout van de vermogensbelasting verscherpt, n.l. dat deze geheven wordt van het *vermogen* in plaats van van de vermogens*inkomsten*.²⁾ De ver-

mogensbelasting *heet* wel de inkomstenbelasting aan te vullen, maar zelf is zij ongevoelig voor de vraag, of er inkomen (uit vermogen) bestaat: zij heeft alleen het vermogen in het vizier. De opcenten en de verhoging van de opcenten maken deze fout natuurlijk nog erger.

Van de opcenten op de fondsbelasting verwacht de Regeering *f* 24 miljoen (voor 1933 het $\frac{2}{3}$ deel = *f* 16 miljoen), en van de meer-opcenten op de vermogensbelasting *f* 3 miljoen of voor 1933 *f* 2 miljoen. Samen voor 1933 *f* 18 miljoen.

Een en ander is niet begrepen onder de *f* 36 miljoen versterking der middelen, daar het zich budgetair vertoont als verlaging van uitgaven, n.l. vermindering van de bijdrage aan het gemeentefonds. De genoemde *f* 36 miljoen worden op andere wijze gevonden; 30 opcenten op alle invoerrechten en op den bieraccijns, samen *f* 26 miljoen en *f* 10 miljoen uit de opbrengst van de herringrijende, vroeger onder de kim gebleven weeldeverteringsbelasting³⁾. Het is van harte te hopen, dat wat de drastische „fiscale" verhoging van de invoerrechten betreft, de Staten-Generaal zich deze woorden uit de Troonrede, de eenige die iets positiefs inhouden, zullen herinneren, te splitsen in een klacht en een voornemen: „Nieuwe belemmeringen in het handelsverkeer tusschen de volkeren werden toegevoegd aan de vele, welke reeds ten vorigen jare de crisis verscherpten... Herstel van het internationaalruilverkeer wenscht de Regeering te bevorderen door verdragen, die een ruimer geest ademen." Consequentie is toch maar alles. Om tot zulke verdragen met ruimer geest te geraken, moet men beginnen met zelf een ruimen geest te ademen. Meer zal ik over de „fiscale" verhoging van de invoerrechten maar niet zeggen. Alles is hier scheef getrokken. Een goede (fiscale) *bedoeling* is niet voldoende om de welvaart van de galg der protectie te redden.

* * *

Nu is er één ding, dat mij wel heeft getroffen. Er is sedert de wet van 19 Dec. 1931 een reservefonds. Na de storting daarin van het batig saldo gewone dienst 1930, dat bijna *f* 28 miljoen bedroeg, bevat dit fonds volgens mededeeling van den Minister *f* 569.241.335. Ik begrijp een conservatieve politiek, om zoo min mogelijk uit dit fonds voor tekorten te putten, wèl. Want hoewel deze reserve aanzienlijk is — zij blijft slechts *f* 3½ miljoen beneden het totale bedrag, dat voor 1933 aan gewone uitgaven noodig is! —, zoo is het toch een kleine kunst om haar in weinig jaren te doen wegsmelten. Toch moet mij iets van het hart, *juist als goed econoom*. De Regeering put uit dit fonds *f* 18 miljoen en wringt zich dan in allerlei bochten om een waarlijk fatale belastingpolitiek goed te praten, waarvan *f* 36 miljoen wordt verwacht. Nu staat de zaak toch eigenlijk zóó: is het niet het kleinste kwaad, wanneer ook voor het bedrag der versterkte middelen uit dit reservefonds werd geput? Niet, om in een tijd van inzinking het er nu eens van te nemen — daaraan zou toch veel blijven ontbreken! —, wèl echter om al het nadeel te voorkómen, dat voortspuiten *zal* en voortspuiten *moet* uit een belastingpolitiek, die de oorzaken der crisis versterkt, terwijl zij haar gevolgen bestrijdt. Ik heb een diaken gekend, een eerzaam man. Hij was distillateur en bedeede nu o.a. menschen, die door den drank aan lager wal waren geraakt. Zoo doet deze belastingpolitiek. Haar opbrengst stopt de gaten, die zij zelf in de algemeene welvaart slaat en dat is nog het gunstigste geval. Veeleer wacht ons ceteris paribus bij belastingverhoging gelijk voorgesteld een vicieuse cirkel, waarvan het eind is: verbloeding van de volkshuishouding. Dan heeft niemand meer iets, ook niet de fiscus. Lang vóór het zoover komt, ver-

¹⁾ Vgl. Pro en Contra No. 4, nieuwe serie, over: Belastingverhoging. Pro: J. J. Bekaar, Contra: H. W. C. Bordewijk.

²⁾ Vgl. mijn „De theorie der belastingen en het Nederlandsche belastingstelsel" (1930), blz. 402—407; blz. 623, conclusie 85.

³⁾ Vgl. mijn critiek op weeldeverteringsbelastingen t.a.p. blz. 375—378; blz. 621, conclusie 76.

toonen zich waarschuwend teekenen, die geen ware kapitein op het schip van Staat, saevis tranquillus in undis, zal misduiden. Het zwijmende bedrijfsleven moet worden opgericht, de koopkrachtige vraag zich herstellen, het niet te becijferen kapitaalverlies geleidelijk ingehaald. De belastingen mogen de toch reeds zoo verzwakte spaarcapaciteit van heel de natie niet verder aantasten, anders gaat het mis. Wanneer nu die economische ellende kan worden voorkómen door een greep, niet eens zoo heel diep, in dat reservefonds, dan zou ik meenen, dat dit een zeer verstandige politiek ware: de deux maux éviter le pire. Het *ergsté* is, wanneer de nood een Regeering brengt tot irrationeele daden, die de kiemen van grooter nood in zich dragen. Die nood ontbreekt voorloopig nog bij een reservefonds van f 569 miljoen. En zoo zou ik meenen, dat dit fonds in deze omstandigheden niet, gelijk het milliard goud bij de Ned. Bank, vrijwel renteloos mag blijven liggen, dat het veel eer van zulk een fonds de nobele roeping is ons volk en onze welvaart zoo lang mogelijk buiten den greep te houden van een belastingpolitiek, die op financiëele draineering van de volkshuishouding uitloopt, die verarming zaait zonder iets anders te bereiken, dan dat één gat wordt gestopt met er twee te maken. Het is de terugkeer, alom en algemeen, tot juiste begrippen van economie en economische wetmatigheid, welke het einde der *internationale* verdwazing zal markeeren. Maar die terugkeer moet *nationaal* beginnen. Dat van dit besef geen spoor te ontdekken valt, noch in de Troonrede, noch in de Begrooting, noch in de Millioenennota, is de teleurstelling, welke 19 September heeft gebracht. Geen blind, luchthartig optimisme, geen struisvogelpolitiek, het kind noemen bij zijn naam: voortreffelijke dingen. Maar daarover de glans van hoop, omdat de stuurman weet, dat zijn koers gaat in de richting van het herstel. De financiëele plannen der Regeering zijn *niet* in overeenstemming met de eischen van den toestand, erger: zij gaan daar dwars tegen in. Het parlementarisme, zoozeer in discrediet geraakt, krijgt in ons land nog zijn kans. Moge het de Regeering dwingen den juisten koers in te slaan, met vermindering van de klippen der economische uitmergeling, naar de „veilige haven”.

H. W. C. BORDEWIJK.

DE OPCENTEN OP HET TARIEF VAN INVOER-RECHTEN.

Met haar voorstel om tot gedeeltelijke dekking van het tekort op de begrooting 1933 voor den tijd van één jaar 30 opcenten te heffen op het tarief van invoerrechten heeft de Regeering, naar het ons wil voorkomen, een zeer weinig gelukkigen greep gedaan. Met alle erkenning van de moeilijkheden, waarvoor de Regeering thans is gesteld, meenen wij toch, dat dit voorstel niet had mogen worden ingediend. Sinds jaar en dag wordt geklaagd over de voortdurend toenemende belemmeringen van den internationalen handel. Onze Regeering zelf heeft in en buiten onze grenzen meermalen en zeer nadrukkelijk haar afkeer van de bestaande handelsbelemmeringen geuit. En nu doet zij, nadat verleden jaar op haar initiatief de basis van ons tarief met 25 pCt. was verhoogd door de opvoering van het waarderecht van 8 pCt. tot 10 pCt. en door dienovereenkomstige verhoogingen van andere percentages en specifieke rechten, zoo waar het voorstel om, zij het slechts voor een enkel jaar, er nog eens een anderhalf maal zoo groote verhooging boven op te doen.

Aan de fiscale bedoeling van het voorstel behoeft ditmaal niet te worden getwijfeld. De Regeering wijst er uitdrukkelijk op in de Memorie van Toelichting: het tijdelijk karakter en het uniforme verhoogingspercentage brengen de fiscaliteit duidelijk tot uitdrukking. Maar niettemin kan men thans, evenals bij vroegere verhoogingen, opmerken, dat de bedoeling voortref-

felijk kan zijn, maar de feitelijke werking een andere en verderfelijke, die met het loffelijk streven om alleen den fiscus te helpen en verder geen kwaad te doen, allerminst strookt. Wordt dit voorstel wet, dan zal in een jaar tijds ons tarief van invoerrechten, dat door de Tariefwet van 1924 reeds aanmerkelijk was verhoogd, met niet minder dan $\frac{1}{2}$ of 62½ pCt. zijn gestegen.

Nu beroept de Régeering zich ter verdediging van dit wetsvoorstel evenals van de andere voorstellen tot stijving der middelen op den nood der tijden. Ongeveer 23 miljoen moet deze rechtenverhoging in het laadje brengen, waarvan overigens 4,5 miljoen komt op rekening van het bij deze gelegenheid eveneens te verhoogen invoerrecht op benzine.

Zulk een beroep op fiscalen nood is geen novum. Ook in andere landen doet het argument zijn dienst, met het resultaat, dat onder het mom van tijdelijke rechtenheffing de wereld steeds meer wordt verdeeld in hokjes, door hooge tolmuren omgeven, en wel zeer ver afwijkend van de „communiceerende vaten”, welke de onderscheiden landen ten opzichte van elkander zouden vormen onder een stelsel van onbelemmerden internationalen goederenruil. Al dergelijke „tijdelijke” belemmeringen van den handel zijn evenzovele hinderpalen voor het economisch herstel, waarnaar de wereld haakt en het is te betreuren, dat onze Regeering, die van de verderfelijke werking der voortdurende tariefsverhoging zoo zeer overtuigd is, niettemin aan het algemeene wanbedrijf meedoet.

In één opzicht heeft de Regeering getracht vast te houden aan betere beginselen. Volgens artikel 2 van het ontwerp zal de heffing van de opcenten niet van toepassing zijn op België en Luxemburg, zoodra het te Ouchy tot stand gekomen verdrag inzake de wederzijdsche tariefsverlaging in werking zal zijn getreden; hetzelfde geldt met betrekking tot andere landen, die tot dat verdrag mochten toetreden. Deze bepaling gaat verder, dan het verdrag eischt, want een fiscale maatregel, als hoedanig het onderhavige voorstel is bedoeld, had zonder meer ook op België en Luxemburg toegepast kunnen worden. Treedt het verdrag dus eerlang in werking, dan zal België ons niets te verwijten hebben, hetgeen dit land moge bedenken bij de toepassing van de voor ons land zoo bedenkelijke contingentieering van visch en steenkolen.

Ten aanzien van andere landen hechten wij echter aan de door de Regeering betoonde bereidwilligheid uiterst weinig beteekenis. Het is nauwelijks aan te nemen, dat een Staat, alleen om aan onze 30 opcenten te ontkomen, tot het verdrag van Ouchy zou toetreden. De Regeering maakt dan ook een „geste”, die wel voor niemand verdoezelen zal, dat er hier weer een stuk van den internationalen handel bedreigd wordt door de zooveelste tariefsverhoging in onze in economisch opzicht aan verwording onderhevige wereld.

Tenslotte moge nog de aandacht worden gevestigd op het feit, dat de Regeering van deze gelegenheid heeft gebruik gemaakt om de rechten op onderdeelen van automobielen te verhoogen en voor een groot deel op gelijk niveau te brengen met dat voor complete wagens, welk laatste recht thans, gelijk men weet, 15 pCt. beloopt.

Wij kunnen deze methode van wetgeving niet bewonderen. Er zitten in ons tarief verschillende onregelmatigheden en te zijner tijd, wanneer het economisch leven eenigermate tot rust en evenwicht zal zijn gekomen, zal een herziening van het tarief in verband met de gewijzigde omstandigheden zeker aan de orde gesteld moeten worden. Om thans echter in een ontwerp van zuiver fiscale bedoeling het tarief op één punt te gaan herzien, beteekent het samenvoegen van zaken van zeer verschillende orde, hetgeen aan de zuiverheid van het oordeel over het Regeeringsontwerp moeilijk ten goede kan komen.

Zijn er dus tegen het aanhangige voorstel verschillende bezwaren aan te voeren, zoo rijst de vraag, op welke wijze de Regeering de millioenen had moeten vinden, die zij van de opcenten verwacht en waarvan het overigens nog lang niet zeker is, of zij inderdaad zullen binnenvloeden bij den achteruitgang van onzen handel. De Heer Colijn, die zich dezer dagen terecht in ongunstigen zin over de voorgenomen heffing van opcenten heeft uitgelaten, wees als mogelijkheid op eene verdere verhooging van den tabaksaccijns en op de heffing van eene couponbelasting. Voor het eerste ware zeker wat te zeggen, voor eene couponbelasting zouden wij in dezen tijd van hevige verstoord credietverkeer minder gevoelen.

Een andere vraag is echter, of bij het door de Regeering gevolgde systeem van dekking van het tekort, t.w. eene combinatie van bezuiniging en verhooging van middelen, waarbij het tekort in 1933 nog lang niet geheel wordt weggewerkt, terwijl de perspectieven voor 1934 ongunstig zijn, de grens niet elders had kunnen worden getrokken dan thans is geschied, en of er niet gebieden aan te wijzen zijn, waar een meer radicale bezuiniging op haar plaats ware.

Wij meenen, dat dit laatste zeker het geval is en denken b.v. aan de onderwijsbegroting, die in het licht van de huidige omstandigheden een zeer zonderlingen indruk maakt. Voor het hier te lande waarlijk niet overdadige Hooger Onderwijs wordt voor 1933 uitgetrokken rond *f* 11.588.719 tegen *f* 12.893.474 in 1932; dat beteekent eene vermindering van *f* 1.304.755 of ruim 10 pCt. Het nijverheidsonderwijs wordt verminderd van *f* 15.157.923 tot *f* 13.978.104, zijnde eene vermindering van *f* 1.179.819 of bijna 8 pCt. Het Lager Onderwijs daarentegen, verreweg de grootste post van onze onderwijsbegroting en sinds jaren een moeilijk punt in onze budgetaire politiek, ondergaat een vermindering van *f* 106.647.194 op *f* 103.727.567, zijnde *f* 2.919.627 of niet meer dan bijna 3 pCt. In het licht van zulke cijfers vraagt men zich af, of Nederland in dezen tijd van noodwendige bezuiniging niet toe zou zijn aan een meer radicale hervorming van lager onderwijsstelsel en of het voor het welzijn van ons volk niet beter ware om de benodigde millioenen te vinden door verdere, drastische versobering, dan door een steeds verder gaande opdrijving van het tarief van invoerrechten ten detrimente van het economisch herstel.

G. M. V. S.

JAVASUIKER EN DE CRISIS. ¹⁾

II.

Het door producentenkringen op de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Regeeringen gedane beroep, om inzake de in den boezem der V.I.S.P. gerezene geschillen tusschen beide te komen, heeft in eerste instantie geleid tot het houden eener vergadering te Batavia op 21 September, onder leiding van den Directeur van Handel, Landbouw en Nijverheid Dr. Bernard. Aanwezig waren tal van hooge Regeeringsambtenaren, de President der Javasche Bank, leiders der groote Cultuurbanken en Suikercultuurmaatschappijen en de groote Suikerexporteurs.

Verschillende voorstellen tot verbetering van den toestand kwamen ter tafel, doch uit den aard der zaak kon geen enkel plan dadelijk de onverdeelde instemming aller producenten vinden. Het is niet de bedoeling hier nader in te gaan op de verschillende plannen. Een ding echter is duidelijk gebleken, n.l. dat de Regeering niet van zins is bij een eventueel uiteenvallen van de V.I.S.P. aan het einde van het jaar eene lijdelijke rol te spelen.

Onder deze omstandigheden mag men wel vragen, of het niet hoog tijd is, dat producenten ernstig trach-

ten hunne geschillen onderling te regelen, teneinde de Regeeringsbemoeienis tot het strikt noodzakelijke te beperken. Met goeden wil en wat geven en nemen, behoeft dit niet zoo moeilijk te zijn.

Een der te regelen geschilpunten zal zijn, of de nieuwe verkooporganisatie, zooals tot dusver in Nederland dan wel in Indië gevestigd zal worden. Het is begrijpelijk, dat de maatschappijen, waarvan de directies in Nederland zijn, het zwaartepunt liever aan deze zijde willen houden, terwijl de Java-directies, waaronder de tot dusver onafhankelijke fabrieken, dit naar Java verlegd wenschen te zien. Praktisch is dit van ondergeschikt belang, aangezien toch wel steeds nauw voeling gehouden kan worden tusschen Nederland en Java. Als Java echter op de eene of andere wijze meerdere vrijheid in het bepalen der verkoopprijzen kon verkrijgen dan tot dusver het geval was, dan zoude dit slechts toe te juichen zijn. Ook zoude dit ten goede kunnen komen aan den tweedehandschen handel op Java, ofschoon daarin geen opleving verwacht kan worden alvorens door stijgende markten de speculatie wederom wordt aangewakkerd.

Van veel grooter belang dan de plaats van vestiging der nieuwe V.I.S.P. is echter de vraag, hoe de positie van den grooten ouden voorraad zal zijn ten opzichte van de toekomstige producties. Hierbij zullen verschillende belangen met elkaar in botsing komen en dient deze kwestie dan ook in de eerste plaats van het standpunt van het algemeen belang der suikerindustrie beschouwd te worden. Eene oplossing, waarbij het overtollige kwantum geblokkeerd wordt, kan van zeer gunstigen invloed op de wereldmarkten zijn. Voor eene dergelijke oplossing bestaan verschillende manieren, resp. mogelijkheden en men kan slechts hopen, dat de onderhandelingen, die thans op Java gevoerd worden, tot een in deze richting gunstig resultaat zullen leiden.

Indien daarbij tevens eene belangrijke inkrimping der eerstvolgende Java- en Cuba-oogsten plaats heeft, kan de positie van het artikel in afzienbaren tijd geheel gewijzigd zijn. Natuurlijk zal Java zich daarbij niet blind mogen staren op voorziening van de Oostersche markten, maar moet ook in Europa zijne toekomst zoeken.

Het laatste weekbericht van de Londensche firma C. Czarnikow Ltd. brengt eene interessante raming van de behoefte in Europa aan Cuba- en Javasuiker voor het jaar Sept. 1932 tot Aug. 1933. De 2.732.000 tons Rietsuiker, die in dat jaar volgens eene statistiek dezer firma in Europa benodigd zullen zijn, gebaseerd op de laatste raming van Dr. Mikusch voor de Bietoogsten, kunnen als volgt worden samengesteld:

van de Britsche koloniën	650.000 tons
„ San Domingo	350.000 „
„ Peru	250.000 „
„ diverse kleinere landen	80.000 „
blijft door Cuba en Java te verstrekken ..	1.400.000 „
	2.730.000 tons

De daaruit te distilleeren vooruitzichten voor Javasuiker zijn allesbehalve wanhopig.

Is het intusschen reeds moeilijk voor het eerstvolgende jaar de wereldbehoefte aan Javasuiker te taxeeren, zoo is het nagenoeg onmogelijk dit voor verdere jaren te doen. Men onthoude zich daarom liever van het noemen van cijfers voor latere jaren, die betrekkelijk weinig waarde hebben.

A. V.

¹⁾ Het eerste artikel over dit onderwerp verscheen in de „Economisch-Statistische Berichten” van 10 Aug. jl.

DE KOSTEN ONZER SOCIALE VERZEKERINGEN.

Prof. Dr. A. O. Holwerda schrijft ons:

Het rapport-Welter is een magistraal werk, alle tekortkomingen ten spijt. Het stemt mij daarom altijd wrevelig, als ik hoor of lees, hoe aan alle kanten gepoogd wordt het gezag van dit rapport te ondermijnen, heel vaak op gronden, die den toets eener gezonde critiek niet kunnen weerstaan.

Het artikel van Dr. Van Duyl, den voorzitter van onze Rijksverzekeringsbank, in het No. van 14 Sept. jl., is helaas wederom zulk een poging. En omdat het hier nu toevallig een materie betreft, waarvan ik meen zelf ook iets te weten, zal ik thans mijnerzijds een poging wagen om aan te toonen, dat alles wat er in dit verband in het rapport-Welter staat volkomen juist is.

Daarbij wil ik voorop stellen, dat ik overtuigd ben, dat Dr. Van Duyl zeer zeker niet heeft geschreven met de vooropgezette bedoeling het rapport-Welter in discredit te brengen. Ik meen Dr. Van Duyl voldoende te kennen om met absolute zekerheid te weten, dat alléén zijn groote toewijding aan de zaken der sociale verzekering hem naar de pen heeft doen grijpen. Hij kan — zeer terecht — niet velen, dat er niet-verdiende smetten op het gebouw onzer sociale verzekeringen worden geworpen; wij zijn van hem gewend, dat hij onverdiende verwijten aan het adres van de R.V.B. krachtig terugwijst. Hierin steun ik hem en ieder ander gaarne; onze R.V.B. — ik erken dit hier volmondig — doet haar zaken zéér behoorlijk en zeer veel van de usantieele critiek op haar gestie hangt volkomen in de lucht.

Echter is nu het merkwaardige, dat ik, zelfs bij aandachtige lezing, nergens een plaats in het rapport-Welter kan ontdekken, waarbij een blaam op de R.V.B. of de administratie onzer sociale verzekeringen wordt geworpen. Het is natuurlijk mogelijk, dat Dr. Van Duyl als insider méér weet dan ik en dat de commissie misschien wel booze bedoelingen heeft gehad. Van die booze bedoelingen is dan echter niet veel aan het licht gekomen. Dr. Van Duyl heeft m.i. te veel tusschen de regels willen lezen.

Het simpele betoog, dat er op de administratiekosten nog wel wat te bezuinigen zal zijn, is geen verwijt. Er is geen administratie ter wereld, waar niet iets te vereenvoudigen is.

Als de Commissie-Welter spreekt van de rond 11 miljoen administratiekosten onzer sociale verzekeringen als van een drukkenden last, dan lees ik dit niet als een verwijt aan de uitvoerders onzer sociale verzekeringen, de R.V.B. of anderen, maar als een verwijt aan de uitvinders onzer sociale verzekering, aan de opstellers der desbetreffende wetten, aan den wetgever. Immers met name bij de Invaliditeitswet is, zooals algemeen bekend, een stelsel mogelijk, dat tot belangrijk minder uitvoeringskosten zou voeren. Dat voor belangrijke bezuiniging wetswijziging noodig is, daarop wijst ook de commissie-Welter in haar citaat uit het rapport-Van-IJsselsteyn (blz. 402). Over wetswijziging te praten heeft nu geen zin; wij kunnen zoo maar niet een, twee, drie van stelsel veranderen. Hierover zwijg ik dus verder.

* * *

Dr. van Duyl wil aantonen, dat onze sociale verzekering op een koopje wordt beheerd en dat haar kosten een fractie zijn van die welke het particuliere bedrijf maakt. Mijnerzijds wil ik ook aantonen, dat de R.V.B. het heusch nog zoo kwaad niet doet, maar dan op m.i. iets zuiverder basis, waardoor ik echter tot een veel minder overdreven, zij het ook m.i. juistere conclusie zal komen.

Ik zal daarbij eveneens de Invaliditeitswet als voorbeeld nemen. Op blz. 398 van het rapport-Welter, zegt Dr. van Duyl, vergelijkt de commissie het openbare verzekeringsorgaan, de R.V.B., met het particuliere bedrijf. Ik zal dit, wat de I.W. betreft, in het voetspoor van Dr. van Duyl ook moeten doen. Maar ik

ontken niettemin, dat de commissie-Welter „vergelijkt”. Zeer terecht heeft men zich tot het uitspinnen van een vergelijking van twee zulke absoluut ongelijkssoortige zaken niet laten verleiden. De commissie-Welter zegt op blz. 398 van haar rapport alleen: „Wij „meenen... dat de Rijksverzekeringsbank, evenals „elke levensverzekeringmaatschappij, zijn eigen administratiekosten zal moeten betalen... enz.” Als er toevallig niet levensverzekeringmaatschappij had bestaan, maar bijvoorbeeld alleen verzekeringsmaatschappij, was de argumentatie der commissie-Welter even effectief geweest. Er had niet eens verzekeringsmaatschappij behoeven te staan, men had net zoo goed kunnen zeggen: evenals ieder ander bedrijf, welk ook.

Maar goed, ik zal het bedrijf van de I.W. met het particuliere levensverzekeringbedrijf vergelijken. Die vergelijking is hoogst oppervlakkig. Want men stelt dan een bedrijf met een dwangverzekering en met een monopolistisch karakter tegenover een op vrije acquisitie berustend bedrijf; men vergelijkt een bedrijf met één uniforme verzekering en met uniforme voorwaarden met een bedrijf, dat talloze vormen kent. Zoo kan men doorgaan. Het is een volkomen onjuiste en ongerechtvaardigde vergelijking, waarvoor men de commissie-Welter slechts dankbaar kan zijn, dat zij het niet gedaan heeft. Doch over al die bezwaren stap ik heen.

Wat de onkosten der I.W. betreft, gaan Dr. van Duyl en ik uit van een bedrag van 4,8 miljoen (1928), het door de commissie-Welter genoemde cijfer; die der particuliere levensverzekeringmaatschappijen stellen wij eveneens eensgezind op een bedrag van 28,6 miljoen (1930).

Deze cijfers hebben, om vergelijkbaar te zijn, correctie noodig. Dr. van Duyl vermindert de 28,6 miljoen der maatschappijen tot 23,3 miljoen, omdat er naar zijn meening 5,3 miljoen aan uitbreidingskosten zou zijn uitgegeven. Een concessie, maar wat krap. Immers er is door de maatschappijen in 1930 afgesloten (volgens de verslagen der Verzekeringskamer) 538 miljoen, er is geroyeerd 240 miljoen, een expansie dus van 298 miljoen. Heel erg krap gerekend (maar ik wil niets ten bate van het particuliere bedrijf flatteeren) kost de productie den maatschappijen 3 pCt., dat is dus geen aftrek van even 5 miljoen maar van bijna 9 miljoen.

Maar ook zoo komt men er niet. Want de kosten der particuliere maatschappijen zijn van een geheel andere samenstelling. Het is in het levensverzekeringbedrijf gewoonte om de kosten, verbonden aan het aanbrennen van nieuwe verzekeringen in eens bij het tot stand komen te betalen. Dit drijft in de winst- en verliesrekeningen de momenteele kosten schijnbaar zeer op, maar ontlast de toekomst in hooge mate. Men kan dat ook zóó zeggen: als de levensverzekeringmaatschappijen morgen aan den dag hun acquisitie eens staakten en zich uitsluitend beperkten tot de administratie (de eenige taak van de R.V.B. inzake de I.W.) dan zakten de kosten per jaar plotseling met minstens 3 pCt. (in werkelijkheid vermoedelijk veel meer) van de gesloten 538 miljoen, dus met circa 16 miljoen.

Nu moet men van de zijde der R.V.B. niet zeggen: wij hebben inzake de I.W. ook acquisitiekosten, namelijk: zien of de dwang, die de Wet oplegt, wel nageleefd wordt. Want dan heb ik nog een andere pijn op mijn boog: inzake de I.W. zijn er nog massa's kosten bij het publiek, dat zegeltjes moet kopen, plakken en, wat vooral de grotere bedrijven betreft, in de administratie moet verantwoord. Met deze, zeker niet onbelangrijke onzichtbare kosten moest men feitelijk de 4.8 miljoen zichtbare kosten der I.W. vermeerderen. Ik laat dit echter na.

De kosten, eenerzijds van de I.W., anderzijds van het particuliere levensverzekeringbedrijf moeten natuurlijk niet in hun absolute bedrag vergeleken worden, maar ten opzichte van den bedrijfsomvang.

Hier nu doet Dr. van Duyl een vondst: de bedrijfs-

omvang, zegt hij, meet het particuliere bedrijf in ons land gewoonlijk aan het verzekerd bedrag. Als *onderlinge* maatstaf tusschen de maatschappijen, welke verzekerd bedrag altijd zoowat op dezelfde manier samengesteld is, kan dat desnoods, al is de maatstaf gebrekkig. Men gooit allerlei zeer ongelijksortige grootheden, kort en lang loopende verzekeringen, kapitaal- en renteverzekeringen, dooreen. Het is echter absoluut ontoelaatbaar om bij twee ondernemingen, zóó verschillend in constructie als het Invaliditeitsfonds en het particuliere bedrijf, dit als maatstaf tot vergelijking te gebruiken.

Maar de vondst is voor Dr. van Duyl van veel waarde. Het particuliere bedrijf heeft een totaal verzekerd bedrag van 3,348 milliard en de I.W. heeft 5,286 milliard. Ik vertrouw op het gezag van Dr. van Duyl en de R.V.B., dat dit juist berekend is, narekenen kan ik het zoo gauw niet. Echter lees ik, dat men dit bedrag construeerde door de verzekerde ouden-dagsrente (een verzekering bij *leven*) en de verzekerde weduwe-rente (een verzekering bij *overlijden*) elk voor zich te tellen. Doet men dat inderdaad, dan moet het bedrag van 3,348 milliard van het particuliere bedrijf belangrijk vermeerderd worden. In hoofdzaak sluit men daar toch gemengde verzekeringen, dat zijn uitkeeringen bij leven en bij overlijden, doch telt deze maar éénmaal. Zou men dezelfde dubbeltellingen over de geheele linie toepassen, als Dr. van Duyl voor de I.W. doet, dan is het een klein kunstje om voor het particuliere bedrijf ook tot een 5 milliard verzekerd bedrag te komen.

De conclusie van Dr. van Duyl, dat het Invaliditeitsfonds, dat 1,58 maal zoo groot is als het particuliere bedrijf, maar 20,6 pCt. van de kosten in dat bedrijf maakt, hangt dan ook volkomen in de lucht. Door zoo absoluut ongelijksortige zaken te vergelijken, kan ik net elk resultaat krijgen, dat ik maar wensch.

• • •

Ik zal nu trachten mijnerzijds een vergelijking te geven, die weliswaar ook niet deugt, maar dan toch een graadje beter is.

Vergelijken moet men zooveel mogelijk gelijksoortige zaken. Dat zijn in dit geval de administratiekosten: bij de I.W. 4,8 miljoen en bij de particuliere maatschappijen, ruim gerekend 28,6 miljoen minus 16 miljoen zuinig geschatte acquisitiekosten, dat is 13 miljoen.

Het particuliere bedrijf draagt de inningskosten van de premie; voor de kleine volksverzekeringen met haar geringe weekpremiën zijn die uiteraard zéér belangrijk. Ik schat deze directe inningskosten zeker op een miljoen of drie, maar ik zie er van af deze af te trekken. De heele vergelijking is en blijft zoo ellendig ruw en oppervlakkig, dat het op een paar slordige millioenen niet aankomt.

De kosten van 4,8 miljoen tegen 13 miljoen vergelijk ik nu met de premie-ontvangst, alle bezwaren van Dr. van Duyl ten spijt. De betekenis van een verzekerings-instituut wordt toch in eerste instantie aangegeven door wat men er jaar op jaar toe bijdraagt. Dat er ook andere kosten-bronnen zijn, zoals beheer van het gevormde vermogen e.d., ik zie dit alles over het hoofd.

De premie-ontvangst van de I.W. is netto 40,6 miljoen, plus de 4,8 miljoen kosten, is 45,4 miljoen bruto. De premie-ontvangst van het particuliere bedrijf was bruto 107 miljoen. Dit wordt dus: 4,8 miljoen kosten op 45,4 miljoen premie, dat is voor de I.W. rond 10 pCt., 13 miljoen kosten op 107 miljoen premie is 12½ pCt.

Conclusie: wat klopt dat aardig.

Echter wil ik mij a priori tegen enkele verwijten, die Dr. van Duyl mij zou kunnen tegenwerpen, verdedigen. Dr. van Duyl zegt: door de premie te nemen als vergelijkingsmaatstaf telt men de premievrije

aanspraken niet mede. Goed, dat geldt zoowel voor de I.W. als voor het particuliere bedrijf.

Dr. van Duyl zegt ook: van de premiën van het particuliere bedrijf moet men nog winst- en veiligheidsmarges aftrekken. Bestaan die laatste dan niet bij de I.W.? Doch goed, bij de premie-ontvangst van het particuliere bedrijf verwaarloosde ik een slordige 10 miljoen koopsommen.

Tenslotte, zegt Dr. van Duyl, moet men bij de premie der I.W. de Staatsbijdrage in het fonds der I.W. optellen en dan liefst maar het hooge bedrag van 17,3 miljoen (dat momenteel *niet* gestort wordt). Het ontgaat mij waarom dit moet. Dit bedrag is in wezen de bijdrage van den Staat in het aanvangstekort van het I.W. fonds. Zou men hier echter den door Dr. van Duyl aangegeven weg volgen, dan komen de kosten van de I.W.-administratie op rond 7½ pCt., wellicht een cijfer dat de werkelijke kosten niet slechter karakteriseert dan de zoeven genoemde 10 pCt. Echter zou men, als men het cijfer van de I.W. aldus drukte, ook het cijfer van het particuliere bedrijf op een veel minder versomberde basis moeten opstellen, daar anders de vergelijkbaarheid weer zoek raakt.

Men zij toch nadrukkelijk gewaarschuwd, dat deze cijfers niet gegeven worden om een precies beeld van de ware grootte van de administratiekosten van een verzekeringsbedrijf te krijgen, elk voor zich zijn deze cijfers in vrij beteekenende mate onjuist. Dat geldt voor beiden; de onderlinge vergelijking was het eenige doel, waarop hier steeds zoo goed en zoo kwaad als dat gaat, is gelet.

Als men zou willen komen tot een cijfer, dat de reële kosten van een arbeidersverzekering aangeeft, dan moet men ander materiaal opzoeken. Van eenige groote, mij meer van nabij bekende particuliere ondernemingsfondsen, die de kosten niet op allerlei andere rekeningen wegboeken, weet ik, dat zij niet onbelangrijk beneden de 5 pCt. blijven. Bij de z.g. collectieve pensioenverzekeringen, die door de Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen gesloten worden, is 5 pCt. wel de hoogste mij bekende toeslag voor administratiekosten. Maar deze cijfers kan men te eenenmale niet vergelijken met die van het fonds der I.W., omdat alle particuliere regelingen een eenvoudiger „grondwet” hebben dan onze lijvige I.W. is. Het Nederlandsche volk heeft nu eenmaal besloten, dat het zulk een wet wenschte; het moet dan nu niet klagen dat dit duur is. In elk geval: de R.V.B. of haar bestuur kan daaraan niets doen. Uit alles wat hierboven gezegd is, volgt, dat de R.V.B. haar taak zeer behoorlijk vervult.

Daarom moet men dan ook bij de R.V.B. geen spaken zien in het rapport-Welter. Wat er in het rapport-Welter staat over de sociale verzekeringen en haar administratiekosten, is woord voor woord verstandige taal.

Naschrift. Van de door de Redactie mij welwillend geboden gelegenheid, om een naschrift te doen volgen op het artikel van Professor Holwerda, maak ik gaarne gebruik.

Ik zal daarbij, in tegenstelling met wat Prof. Holwerda doet, geen waardeering van personen in de gedachtenwisseling betrekken en daarom tevens zwijgen over mijn indruk van zijn ontsteltenis over mijn stoutmoedigheid om in een beoordeeling van een gedeelte van het rapport-Welter te treden.

Wanneer men mijn artikel zorgvuldig en aequo animo leest, dan zal men daarin nergens een poging kunnen vinden om het gezag van het rapport-Welter te ondermijnen. Evenmin is mijn artikel een verdediging van het beleid der Rijksverzekeringsbank; zulks zou geen zin hebben, daar het rapport-Welter geen kritiek uitoefent op de Rijksverzekeringsbank.

Maar wat dat rapport wél doet en wat voor mij aanleiding was om naar de pen te grijpen, doch welke bedoeling door Prof. Holwerda blijkbaar geheel is misverstaan, is, dat daarin de kosten der sociale verzeke-

ring in zoodanig somber licht worden gesteld, dat bij den lezer de indruk moet ontstaan, dat die kosten, in vergelyking met die van andere instellingen, ontoelaatbaar hoog zouden zijn.

Of op de kosten der sociale verzekering al dan niet bezuinigd zou kunnen worden, was in het geheel niet aan de orde. Uitdrukkelijk wordt in mijn artikel verklaard, dat mijn betoog niets te maken heeft met een vergelyking van de doelmatigheid of zuinigheid der betrokken administraties.

Hierbij zou ik het kunnen laten, want daarmee is reeds voldoende de opzet van het artikel van Prof. Holwerda weerlegd en dus ook zijn bewering, dat ik in mijn artikel zou hebben willen aantoonen, „dat onze sociale verzekering op een koopje wordt beheerd”.

Toch maak ik gaarne van deze gelegenheid gebruik om de kritiek van Prof. Holwerda op het door mij benutte cijfermateriaal op enkele punten te beantwoorden.

Ter zake van expansie heb ik van de werkelijke onkosten der verzekeringsmaatschappijen 5,3 miljoen afgetrokken. Prof. Holwerda wil dien aftrek op 9 miljoen brengen. Hij gaat daarbij uit van de onderstelling, dat bij beperking der productie niet alleen de automatisch vervallende onkosten, maar ook de kosten der organisatie zullen terugloopen. Ik deel deze verwachting niet en handhaaf mijn raming.

Bij een poging om de sociale waarde der verzekering in getallen uit te drukken heb ik pensioenen met het 10-voud van het jaarlijksch bedrag in rekening gebracht. Dat is usance. Prof. Holwerda schijnt zulks niet goed te keuren, maar hij geeft geen anderen maatstaf in overweging. Voorts heb ik eigen pensioenen en overlevensrenten afzonderlijk in rekening gebracht en ook daartegen maakt Prof. Holwerda bezwaar. Is Prof. Holwerda van meening, dat de verzekeringsmaatschappijen in de haar voorgeschreven staten L 13 en L 14 anders handelen? Of wil hij betoogen, dat de gemengde verzekering in sociale waarde gelijkstaat met een eigen- en een weduwenpensioen tezamen? In dat geval kan ik hem niet volgen.

Vraagt hij niet iets te veel van zijn lezers door hen uit te noodigen de oogen te sluiten voor zulke onloochenbare feiten als: de werkelijkheid van 16 miljoen weggetooverde administratiekosten, het ontbreken van winst- en (noemenswaardige) veiligheidsmarges in den opzet der invaliditeitsverzekering en de omstandigheid, dat de premiën dezer verzekering aanzienlijk lager zijn dan die, welke het risico der aanvankelijk toegetrede verzekeringen dekken?

Dr. H. L. VAN DUYL.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DIE DEPRESSIE IN SUID-AFRIKA.

Prof. Dr. C. G. W. Schumann te Stellenbosch schryft ons:

Die bestaande ekonomiese malaise in Suid-Afrika beheers nog steeds die belangstelling van die ekonome, die gedagtes van die publiek, en die politiek van die Staat. Gedurende die laaste 8 of 9 maande het die depressie, in ooreenstemming met die wereldekonemiese toestand, eerder in intensiteit toegeneem. Van yerskillende dele van die land kom op die oomblik egter berigte van 'n hoopvoller stemming en van 'n verwagting dat toestand binnekort sal verbeter. Selfs die algemene bestuurder van Spoorweë het dieselfde gedagte uitgespreek na aanleiding van 'n klein verbetering in spoorwegontvangste. Hoewel hierdie berigte nie van belang ontbloot is nie en as 'n goeie teken kan beskou word, veral ook om die psichologiese uitwerking, sou dit tog waardevol wees om kortliks na te gaan hoe die werelddepressie-Suid-Afrika getref het en of daar, op grond van 'n analyse van offisiële gegevens, enige teken van 'n oplewing te bespeur is.

Die wyse waarop 'n werelddepressie enige land tref

hang grotendeels af van die karakter van eersgenoemde en van die „Konjunktorempfindlichkeit” van die yerskillende dele waaruit die ekonomiese organisasie van die land opgebou is. So het die Suid-Afrikaanse landbou en diamantnywerheid die swaarste te ly deur die ongehoorde daling in grondstofprys, en deur die gevoeligheid van die diamantmark vir depressietoestande veral in die Verenigde State. Oor die geheel geneem egter, is Suid-Afrika vandag in 'n relatief gunstiger posisie as meeste ander lande. Die beste enkele aanduiding hiervan vind ons in die feit dat Suid-Afrikaanse Staatseffekte op die Londense Beurs voordeliger genoteer staan as die van Australië of die Suid-Amerikaanse state, en ongeveer gelyk aan die van Kanadese Staatseffekte volgens die opgawes van die „present yield”.

Die verklaring van hierdie betreklik gunstige posisie lê, soos waarskynlik bekend, in die belangrikheid van die goudnywerheid in die ekonomiese organisasie van Suid-Afrika, gepaard met die feit dat die prys van goud natuurlikerwys konstant bly. Die gevolg is dat gedurende 'n depressie die goudnywerheid gestimuleer word deur dalende koste, terwyl gedurende 'n periode van prysstyging die omgekeerd plaasvind; dit het dus 'n interessante en belangrike stabiliserende uitwerking op die ekonomiese ontwikkeling van die land. Hierdie unieke element in die konjunkturbeweging in Suid-Afrika maak 'n studie daarvan vir die ekonomie besonder interessant.

Die volgende syfers toon die stabiliserende uitwerking duidelik aan, terwyl dit enigszins 'n beeld gee van die akuteheid van die depressie in die Suid-Afrikaanse landbou en diamantnywerheid.

Uitvoer (her-uitvoer ingesluit.) van die Unie. £'000.

Artikel	1928	1929	1930	1931	Jan.-Junie 1931	Junie 1932
Munt en muntmetaal ..	44,180	46,377	47,461	45,882	23,735	24,596
Diamante.....	8,888	12,074	5,481	3,574	1,492	1,022
Wol	16,851	14,521	8,644	5,698	3,797	3,530
Mielies	3,520	2,312	2,429	523	14	165
Huide en velle..	4,657	3,113	2,150	1,152	639	392
Ander goed ...	18,364	19,360	17,268	15,108	6,939	4,680
Totaal	96,460	97,757	83,433	71,937	36,616	34,385
Persentasie van goud tot totaal	45,8%	47,4%	56,9%	63,8%	64,8%	71,2%

Dit blyk dus dat die daling in die totale uitvoer van £26,000,000 tussen 1929 en 1931 in hoofsaak kan toegeskrywe word aan 'n daling in die uitvoer van wol, diamante en huide en velle. Die waarde van die goudnywerheid vir Suid-Afrika gedurende die huidige depressie vra geen verdere verduideliking nie. Dit is tenslotte die hoofsaak waarom Suid-Afrika die goudstandaard kon handhaaf. In verband hiermee, en met die oog op die verwagtinge van 'n spoedige oplewing, is die syfers oor die stand van die handelsbalans veelseggend:

Jaar	Invoer	Uitvoer	Aktiewe Handelsbalans
			£'000.
1928	79,114	96,541	17,427
1929	83,455	97,852	14,397
1930	64,580	83,433	18,853
1931	52,975	71,937	18,962
Jan.-Jul. 1931	31,452	43,164	11,712
„ „ 1932	18,913	40,404	21,491

Waar die gunstige handelsbalans van Suid-Afrika vanaf 1922 tot 1931 gewissel het van ongeveer £14,400,000 tot £23,000,000, is hierdie uitgesproke uitvoeroorskot in 1932 inderdaad merkwaardig, te meer daar onsigbare invoere eerder afgeneem het as toegeneem het vanaf 1930. Deur depresiasie van die Engelse pond het die rente betaalbaar aan Engeland op Staats- en Munisipale skuld afgeneem met ongeveer £1,500,000; vrag en assuransie het afgeneem deur beide die die daling in tariewe sowel as in hoeveelhede in- en uitvoer; dividende op vreemde belegginge in Suid-Afrika het afgeneem deur die algemene malaise in alle bedrywe uitgesonder die goud-

nywerheid. Hoewel geen definitiewe syfers oor onsigbare in- en uitvoere vir 1931 en 1932 beskikbaar is nie, lê die gevolgtrekking voor die hand dat teenoor die geweldige daling in sigbare invoere moet staan 'n uitvoer van kapitaal, selfs al is geen nuwe lenings in die buiteland geplaas nie. Met die krisis van 1881 het die invoere oor Kaapse en Natalse hawens ook wel gedaal van £11,586,000 in 1882 tot £5,130,000 in 1886, as resultaat in hoofsaak van 'n oorekspansie van krediet en 'n oorinvoer van goedere. Dit is dus in Suid-Afrika 'n bekende en besonder uitgesproke krisissverskynsel. In hierdie geval is daar egter nog besondere faktore wat meegewerk het om die invoer te verminder. In die eerste plek die uitwerking van die algemene ad valorem invoerreg van 7½ % wat teen die end van 1931 gehê is, naas die reeds bestaande tariere, op alle goedere ingevoer, met die bedoeling om fondse te verskaf vir die betaling van uitvoerpremies op wil, vlys, ens. Van meer belang is die „vlug vir die Suid-Afrikaanse pond” wat gevolg het op die opheffing van die goudstandaard in Engeland. Hierdie fondse is in Engeland belê op die spekulatiewe verwagting dat die Engelse pond spoedig weer tot pari sou terugkeer of dat die Suid-Afrikaanse pond sou depresieer. Volgens die verslag van die Gekose Komitee oor die Goudstandaard (Mei. 1932.) is die som wat op hierdie manier die land verlaat het ongeveer £9,000,000. Die gevolg van hierdie „kapitaaluitvoer” was 'n besondere verskerping van die reeds bestaande kredietkaarste in Suid-Afrika met sy nadelige uitwerking op invoere en op ekonomiese bedrywigheid in die algemeen. Op 13 Nov. 1931 het die Reserwebank die rente verhoog van 5½ % tot 6%, terwyl die rente teenwoordig deur die handelsbanke gevra 7% en meer bedra. Volgens die abnormaal gunstige handelsbalans skyn dit asof die uitvoer van kapitaal blykbaar nog nie opgehou het nie. Hierdie gevolgtrekking word ook gedeeltelik gestaaf deur die volgende syfers:

Depositos in Handelsbanke. £'000.

	In die Unie		Buiten die Unie	
	31 Dec. '31	31 Mrt. '32	31 Dec. '31	31 Mrt. '32
Vaste Depositos	28,103	25,270	10,737	14,029
Lopende Depositos	24,701	23,353	14,999	16,532

Hierdie geldskaarste en die hoë rentevoet vorm vandag miskien die uitstaande kenmerk van die depressie in Suid-Afrika en een van die vernaamste blemmeringe teen 'n spoedige oplewing.

In hoever nou openbaar die beskikbare statistieke enige tekens van 'n herlewing?

Die enigste indeks van effekteprys in Suid-Afrika is die van ses goudmynaadele, soos opgestel deur die Unie Sensus Kantoor. Dit gee egter geen juiste aanduiding van „spekulasie” of van die algemene ekonomiese toestande in Suid-Afrika nie, aangesien die goudnywerheid grotendeels sy eie konjunktuur het en omdat dit gedeeltelik 'n weerspieëling is van die stemming op die Londense effektheurs. Die waarde van bouplanne goedgekeur, wat ook enigszins as 'n prognose-indeks kan dien, wys nog 'n gedurige daling van £920,000 in Sept. 1931 tot £250,000 in Mei, 1932. Gegewens oor Junie en Julie, nog nie beskikbaar, sou egter waardevol wees.

Wat betref besigheidsbedrywigheid („Business” in die betekenis van die Harvard Economic Service): besit ons heelwat belangrike indices. Die invoersyfers, soos tevore gegee, wys tot dusver nog op geen toename in koopkrag in Suid-Afrika nie. Beide groot-handelspryse en kleinhandelspryse vertoon 'n aanhoudende dalende tendens. Met 1914 as basis het die kleinhandelsprysindeks van voedsel, brandstof, lig en huishuur in Junie 1932 gestaan op 111,3 „Bank Debits”, wat 'n taamlik noukeurige indeks is van besigheidsonsette in die algemeen, vertoon 'n besondere skerp daling van ongeveer £105,000,000 in Okt. 1931 tot £89,000,000 in Mrt. 1932, £83,000,000 in April en £75,000,000 in Mei. Hoewel die depositos van „alle

banke” vanaf Feb. '32 'n neiging tot styging vertoon na 'n skerp daling vanaf £66,000,000 in Junie 1931 tot £53,000,000 in Feb. 1932, daal die „lenings en voorskotte” nog steeds verder. In die verlede het die absolute verloop en veral die verhouding van „depositos” tot „voorskotte” 'n besonder betroubare indeks geblyk van ekonomiese toestande, en uit bogenoemde gegewens is daar nog geen tekens van verbeterde toestande nie.

Die klein verbetering in spoorweginkomste deur die Algemene Bestuurder genoem moet versigtig opgeneem word. Gegewens van die verlede bewys dat spoorweginkomste gewoonlik toeneem gedurende die tweede helfte van die jaar. Die spoorwegontvangste vir die vyf weke eindigende op 16 Julie was £1,925,000 of £200,000 onder die beraming, en vir die periode 1 April tot 16 Julie £5,801,000, of £574,000 onder die beraming, in vergelyking met £6,652,000 vir dieselfde periode in 1931.

Die indeks van industriële bedrywigheid van die Sensus Bureau vertoon nog 'n steeds dalende tendens:

Getal werkers in die vernaamste industriële bedrijfsklasse

Datum	Europeane		Naturelle	
	Absolute getalle	% van Jul. '25	Absolute getalle	% van Jul. '25
Sept. 1929	28,562	117	32,613	114
Mei 1930	26,918	111	30,180	105
Mei 1931	26,092	107	28,941	101
Dec. 1931	25,337	104	27,015	94
Mrt. 1932	23,986	99	25,413	89
Apr. 1932	23,509	97	24,762	86
Mei 1932	23,283	96	24,054	84

Die syfers wys in die eerste plek dat die Suid-Afrikaanse verwerkende nywerheid, wat in hoofsaak produseer vir 'n beskermd binnelandse mark, nie soveel deur die depressie gely het nie as die van meeste ander lande; ten tweede, dat daar by Mei nog geen tekens van verbetering te bespeur is nie.

Met die oog op al hierdie gegewens, uit die aard van die behandeling uiters onvolledig, blyk dit dat dit besonder moeilik is om uit te maak of die laagtepunt in Suid-Afrika alreeds bereik is. Gegewens tot Mei wys op 'n steeds dalende tendens. Die berigte oor groter optimisme en 'n verbetering van aanvraag het merendeel gekom teen die end van Julie en begin Augustus. Syfers oor Junie en Julie sou dus op hierdie tydstip besonder gewens wees. Dit wys trouens ook hoe moeilik dit sal wees om 'n Konjunkturbareometer in Suid-Afrika op te stel tensy dit gedeeltelik berus op 'n selfstandige versameling van gegewens. Die populêre opvatting blyk nou dat sodra die keerpunt kom „normale toestande” meeteens sal terugkeer. Die leek vergeet te dikwels dat die oorgang van voorspoed tot depressie soms in 'n paar weke kan afgespeel word, terwyl die oorgang van depressie na voorspoed meesal 'n langsame proses is. Die depressie na die „Diamantkrisis” van 1881 het geduur tot 1886, en die depressie na die Boere-oorlog van 1903 tot 1909.

Die oplewing in Suid-Afrika sal in die eerste plek afhang van toestande in Europa en Amerika. Die teenwoordige klein verbetering in die pryse van wol en ander grondstowwe is uiters belangrik vir Suid-Afrika. Daar is egter 'n ander belangrike aspek van die ekonomiese toestand in Suid-Afrika wat dikwels oor die hoof gesien word: In sover die teenwoordige geldskaarste en die intensiteit van die depressie in Suid-Afrika gedeeltelik 'n gevolg is van die „vlug vir die Suid-Afrikaanse pond”, volgt dit dat sodra vertroue herstel word en dit algemeen aangeneem word dat Engeland nie sal terugkeer tot die ou goudpariteit en dat Suid-Afrika nie sal devalueer nie, sal die kapitaal grotendeels terugvloei, en dit kan 'n aanmerklike oplewing veroorsaak. Kom die eerste stimulasie van 'n uitgesproke en blywende styging in grondstofpryse, en gaan hiermee gepaard 'n terugkeer tot die normale omvang van staatsleninge oor-

see, dan mag 'n nog duidelijker oplewing verwag word.

Met die oog hierop en op die waarskynlikheid dat grondstofpryse relatief vinniger sal styg wanneer 'n algemene prysstyging intree, is dit nie onwaarskynlik dat sodra werelddoestande begin verbeter die oplewing in Suid-Afrika gouer sal intree en 'n meer uitgesproke vorm sal aanneem as die algemene werelddoestanding.

Stellenbosch, Middel Aug.

AANTEKENINGEN.

Conversie van Staatsleeningen.

Wegens den grooten omvang van de Millioenennota was het niet mogelijk in het vorige nummer de passage uit deze Nota over te nemen, welke handelt over de conversiemogelijkheden van onze staatsleeningen. Deze passage bevat intusschen enkele belangrijke opmerkingen over het leeningsvermogen van den Staat, waarbij wij nog even nader wenschen stil te staan.

De Minister van Financiën motiveert in deze Nota uitvoerig de leeningspolitiek, die de Staat in het afgelopen zittingsjaar, vooral ten opzichte van het rentetype, heeft gevoerd. Er is namelijk in den laatsten tijd nogal eens critiek uitgeoefend op den rentevoet, waartegen de nieuwe leeningen, groot f 250 millioen per 1 April en 1 Juli zijn opgenomen en welke beide malen 5 pCt. bedroeg. Beide keeren werd de operatie gesteund door een aanzienlijke deelname van de Rijksfondsen. „De leening van 1 April had een volledig succes, zoodat een oogenblik overwogen is de leening van 1 Juli tegen 4½ pCt. uit te geven. Dat hiertoe tenslotte niet besloten is, bleek achteraf juist gezien, want het succes van de tweede leening stond bij dat van de eerste ten achter”¹⁾, aldus schrijft de Minister van Financiën in de Millioenennota.

Hieruit blijkt dus, dat de laatste leening slechts met moeite is geplaatst en wij zijn er van overtuigd, dat een 4½ pCt. leening een volslagen mislukking zou zijn geworden. De critiek, die zich dan ook hiertegen richt en heeft gericht, is volkomen ongegrond. Integendeel, de Minister heeft in dit opzicht een zeer juist beleid gevoerd. Bovendien waren de omstandigheden op de kapitaalmarkt niet van dien aard, dat ten tijde van de bekendmaking, een hooger rentepercentage was geoorloofd. Om dit aan te toonen, geven wij hiernaast de rendementscijfers van twee staatsleeningen op enkele data in Februari en Mei, toen de Minister tot vaststelling van het rentetype moest besluiten.²⁾

Bij dit overzicht valt het direct op, dat het rende-

Rendement van 5% en 4½% Staatsleeningen.

	5% 1919		4½% 1917	
	Koers	Rendement	Koers	Rendement
2 Febr. 1932	101½	4.—	97 ¹¹ / ₁₆	4.78
9 " "	100 ⁷ / ₈	4.50	97	4.85
16 " "			97 ¹⁵ / ₁₆	4.75
23 " "	101	4.40	98	4.75
3 Mei "	101 ¹⁵ / ₁₆	3.65	98 ⁵ / ₈	4.68
10 " "	102½	3.40	99 ⁷ / ₁₆	4.60
17 " "	101 ⁵ / ₈	3.90	99 ¹¹ / ₁₆	4.58
20 " "	101½	4.—	99½	4.62
24 " "	101 ⁵ / ₈	4.10	98 ⁵ / ₈	4.68

ment van de 5 pCt. leening 1919 veel geringer is dan dat van de 4½ pCt. leening 1917. Hierbij moet men echter in aanmerking nemen, dat de 5 pCt. leening 1919 nog slechts een looptijd heeft van drie jaren (tot October 1934). De 4½ pCt. leening 1917 geeft daarom een juister beeld van den werkelijken toestand. Uit de bovenstaande berekening ziet men, dat het rendement in Februari en Mei weliswaar beneden de 5 pCt., maar boven de 4½ pCt. lag. Aanleiding tot het uitgeven van een 4½ pCt. was er dan ook niet, te meer waar de toestand op de kapitaalmarkt zeer onzeker was.

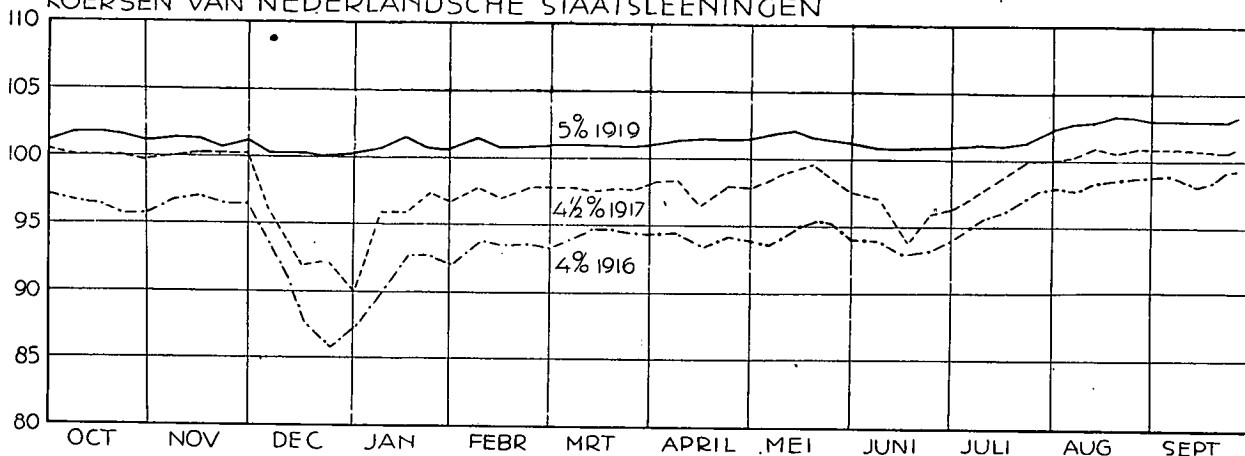
Beschouwt men namelijk de koersontwikkeling van enkele Nederlandsche staatsfondsen gedurende het afgelopen jaar, dan blijkt hoe *grillig* het koersverloop van de 4½ pCt. leening 1917 en van de 4 pCt. leening 1916 is geweest. Men lette bijv. eens op de maanden Februari en Mei, toen de Minister een beslissing over het rentepercentage moest nemen. Terwijl de koers van de 4½ pCt. leening 1917 midden Mei bijna den paristand bereikte, was zij einde Mei reeds weer gedaald tot 97% en op 14 Juni tot 94¹/₁₆. Een fluctuatie van ongeveer 5 pCt. in één maand tijd! Het is te begrijpen, dat de Minister onder deze omstandigheden aan den veiligen kant moest blijven, een politiek, die achteraf gezien, volkomen juist is geweest.

Daarentegen is het onbegrijpelijk, dat de Minister in zijn Nota in het geheel niet de mogelijkheid bespreekt van een verdere conversie. Immers, de toestand op de Nederlandsche kapitaalmarkt heeft zich in de laatste maanden zoodanig gewijzigd — men zie de onderstaande grafiek — dat de 4½ pCt. leening 1917 reeds vanaf het begin van Aug. boven pari noteert. Afgaande op het feit, dat verschillende gemeenteleeningen op het oogenblik zeer vlot worden geplaatst, zou een emissie van een 4½ pCt. leening op het oogenblik zonder twijfel een succes kunnen worden.

¹⁾ Wij cursiveeren.

²⁾ De bekendmaking van beide emissies vond plaats op 22 Febr. en 23 Mei jl.

KOERSEN VAN NEDERLANDSCHE STAATSLEENINGEN

De particuliere goudoppotting in de wereld.

De goudreserves bij de centrale bankinstellingen en regeeringen van de 48 belangrijkste landen der wereld zijn van Juni 1931 tot Juni 1932 van \$ 11.272 miljoen tot \$ 11.311 miljoen, dus met slechts \$ 39 miljoen gestegen, vergeleken met een toeneming met ongeveer \$ 591 miljoen van Juni 1930 tot Juni 1931. De goudproductie in de overeenkomstige periode 1931/32 bedroeg daarentegen \$ 450 miljoen en was dus groter (ongeveer \$ 20—25 miljoen) dan de goudproductie gedurende de twaalf voorafgaande maanden. Het industriële goudverbruik mag onder normale omstandigheden op 10—20 pCt. van de wereldproductie worden aangenomen.

Hierbij komt nog, dat in het laatste jaar goud uit de Indische opotting, die in de voorafgaande jaren ten deele tot 50 pCt. van de geheele nieuwe goudproductie had opgenomen, op groote schaal vrij kwam. Indië had nog in 1930 een netto-goudinvoer van \$ 58 miljoen; in de eerste helft van 1931 was de netto-goudinvoer ongeveer tot \$ 1 miljoen gedaald; in het tweede halfjaar van 1931 had echter een netto-gouduitvoer plaats van \$ 96,8 miljoen en in het eerste halfjaar 1932 zelfs van \$ 103,4. Indië heeft dus in de laatste twaalf maanden ongeveer \$ 200 miljoen goud aan de overige wereldmarkten geleverd. Uit deze cijfers blijkt echter nog niet de geheele omvang van de daling van de Indische goudoppotting, doordat in het zelfde tijdvak ook de goudvoorraden van de Indische regering door afgifte van goud in Indië zelf zijn gestegen, en wel met \$ 34 miljoen in de tweede helft van 1931; de goudverliezen van de Indische regering in het eerste halfjaar van 1932 met \$ 0,1 miljoen zijn daarentegen van geen betekenis.

In de laatste twaalf maanden is dus zeer veel goud van de markt verdwenen en door particulieren in Europa en Amerika opgepot. Deze goudoppotting in Europa en de Ver. Staten draagt een geheel ander karakter dan de Indische goudoppotting. Het tekort van de goudoppotting in Indië kan dus niet zonder meer met het overschot van de goudoppotting in de Westelijke landen worden verrekend. Volgens de bovenstaande gegevens is de omvang van de goudoppotting door particulieren gedurende de laatste twaalf maanden gelijk aan de geheele goudproductie van deze periode, vermeerderd met de uit de Indische opotting vrijgekomen hoeveelheden goud, na aftrek van het industriële verbruik, dat op ten hoogste \$ 50 miljoen kan worden geschat. De particuliere goudoppotting bedraagt dus ongeveer \$ 600 tot 650 miljoen.

Als bemiddelaar voor de particuliere goudoppotting treedt Londen op. Een groot deel van het opgepotte goud, zal, wanneer het bedrijfsleven zich herstelt en het vertrouwen terugkeert, weder naar de centrale bankinstellingen toevloeien, hetgeen zich waarschijnlijk het eerst in Engeland zal openbaren.

In verband met de bovenstaande uiteenzetting, die ontleend is aan „Der Deutsche Oekonomist“ van 16 Sept. 1932, is het van belang kennis te nemen van de opmerkingen van het Deutsche Institut für Konjunkturforschung, betreffende de internationale beurschausse. Volgens dit Instituut zijn de effecten-aankopen van de laatste maanden voor het meeren-deel met contant geld gefinancierd en zijn hiervoor bijna geen beurscredieten opgenomen. Het schijnt, dat voor deze aankopen het door het publiek opgepotte geld is gebruikt.

Hoe het ook zij, in elk geval vormt dit feit voor de huidige beursituatie een gezond verschijnsel. Bij een verdere opleving is het te verwachten, dat langzamerhand een groot deel van het goud en de bankbiljetten, die zijn opgepot; weer in circulatie zullen komen, en daarmede ongetwijfeld de zoo gewenschte prijsstijging zullen bevorderen. Om welke bedragen het hier gaat, moge blijken uit de bovenstaande berekening van de particuliere goudoppotting, waarbij dan nog de bedragen van de opgepotte bankbiljetten gevoegd moeten worden.

De financiering van den buitenlandschen handel van Duitschland gedurende de credietcrisis 1931/32.

Die Forschungsstelle für den Handel te Berlijn publiceert zoo juist een onderzoek naar een van de meest actueele vraagstukken in Duitschland, t.w. de financieringsmogelijkheden van den buitenlandschen handel. Het werk is in opdracht van de Rawleigh Foundation verricht. Aan de belangwekkende uiteenzettingen is het volgende ontleend.

Het terugtrekken van buitenlandsche gelden heeft de financiering van den buitenlandschen handel kwantitatief en kwalitatief sterk gewijzigd. Als gevolg van deze wijzigingen zullen de concurrentievoorwaarden voor het Deutsche bedrijfsleven op de buitenlandse en binnenlandsche markten vermoedelijk veel ongunstiger worden. Dat dit verschijnsel tot dusverre nog niet ten volle bemerkbaar is, moet worden toegeschreven aan de vervanging van buitenlandsch crediet door nieuw geschapen binnenlandsch crediet en aan de daling van den omvang van den buitenlandschen handel. Dit laatste is een gevolg ten deele van de prijsdaling en ten deele van de toenemende autarchie. Zoodra de afsluiting van de verschillende markten geheel of gedeeltelijk wordt opgeheven, zal de buitenlandsche handel waarschijnlijk de eerste zijn, aan wien weder credieten door de buitenlandsche financiers ter beschikking worden gesteld.

Vóór den oorlog was de buitenlandsche handel van Duitschland voor de financiering van de in- en uitvoeren slechts ten deele op buitenlandsche credieten aangewezen. De financiering vond in de laatste tien jaren vóór den wereldoorlog voornamelijk plaats door middel van eigen accepten van de Deutsche banken. Na den oorlog viel de wederopbouw van den Duitschen buitenlandschen handel samen met de voortgaande waardedaling van de Mark. Tegenover de gunstige resultaten van de valutadumping bij export stond echter een verlenging van de betalingstermijnen van de zijde der landen met gezonde valuta's. Bij invoer was de financiering eerst eenvoudig, werd echter steeds moeilijker en in het eindstadium van de inflatie waren credieten vaak alleen nog maar in het veredelingsverkeer verkrijgbaar.

Het functioneeren van het zich, na de stabilisatie van de Rijksmark, opnieuw ontwikkelende credietwezen werd langen tijd daardoor gewaarborgd, dat werkelijk groote verliezen tot de crisis van 1931 niet

Betalingstermijnen van den Duitschen uitvoer (in pCt.).

	Midden	Begin			
	1932	1931	1930	1929	1913
I. Landen, die geregeld tegen documenten of binnen 30 dagen betalen	52,4	52,4	51,3	46,5	47,6
II. Landen, die niet binnen 30 dagen d.d. factuur, doch binnen 90 dagen betalen	13,5	13,5	15,2	18,1	30,5
Totaal: landen, die binnen 90 dagen betalen	65,9	65,9	66,5	64,6	78,1
III. Landen, die later dan 90 dagen d.d. factuur betalen:					
Oost-Azië	2,9	2,9	2,8	3,2	2,5
Midden-Europa	5,9	14,6	16,2	17,8	—
Latijnsch-Amerika	2,3	4,3	6,2	7,3	7,6
Rusland	—	—	—	—	8,7
Totaal: landen, die binnen 4—6 maanden betalen, doch wier schulden vrij liquide zijn	11,1	21,8	25,2	28,3	18,8
IV. Sovjet-Unie: schulden op langen termijn, doch liquide	7,9	7,9	3,6	2,6	—
V. Landen, waar de Deutsche vorderingen voorloopig bevroren zijn:					
Latijnsch-Amerika	2,0	—	—	—	—
Midden-Europa	8,7	—	—	—	—
	10,7				
V. Niet te specificeren	4,4	4,4	4,7	4,5	3,1

voorkwamen. Integendeel, het was vaak mogelijk om bevroren credieten te ontdoeien. Bij den Duitschen uitvoer naar Groot-Brittannië en Ierland en naar de staten van West- en Noord-Europa vormde de financiering in het geheel geen brandend vraagstuk, omdat naar deze gebieden alleen à contant of op een korten betalingstermijn, die over het algemeen nog gehandhaafd bleef, werd geleverd. Daarentegen hebben de veranderingen in de betalingsvoorwaarden van Midden-Europa op de liquiditeit van de Deutsche vorderingen sedert de jaren vóór den oorlog een ongunstigen invloed uitgeoefend. Overeenkomstig haar liquiditeit kunnen zij als volgt worden onderverdeeld (zie pag. 768).

Indien men de niet te specificeren vorderingen over de overige verdeelt, dan blijkt, dat in het midden van 1932 ongeveer 12 pCt. van de opbrengst van den Duitschen uitvoer illiquide was en dat 20,3 pCt. van die opbrengst eerst over ongeveer een half jaar liquide zou kunnen worden gemaakt. Ruim 32 pCt. van de opbrengst van den Duitschen uitvoer was derhalve midden 1932 illiquide of op langen termijn vastgelegd.

Zoolang geen werkelijk groote verliezen optraden, functioneerde het sedert 1924 ontwikkelde credietwezen van den buitenlandschen handel goed. Het stortte ineen, toen het vertrouwen in de credietwaardigheid van de verschillende landen en van de verschillende debiteuren verdween. In de jaren 1924 tot 1930 was het rembourscrediet van groote betekenis voor de financiering van de Deutsche ondernemingen. Terwijl de geldbehoefte van Deutsche ondernemingen in 1913 voor 97,9 pCt. door eigen bankaccepten werd gedekt, was in het midden van 1930 bij de Dresdner Bank en de D.D.-Bank nog slechts 22,4 pCt. van de geldbehoefte door eigen accept gedekt. Sedert de crisis in Juli 1931 is het buitenlandsche acceptcrediet in stijgende mate weder door eigen acceptredieten vervangen; tot April 1932 stegen de eigen accepten bij de D.D.-Bank en bij de Dresdner Bank tot 46,2 pCt.

De Forschungsstelle behandelt verder uitvoerig de organisatie van de beperking van het deviezen- en goederenverkeer en komt tot de conclusie, dat er zelfs in de huidige crisis geen gebrek heerscht aan financieringsmogelijkheden. Het getuigt van miskenning van den stand van zaken, om den achteruitgang van de economische betrekkingen tusschen de staten onderling door het scheppen van nieuwe financieringsmogelijkheden voor het internationale goederenverkeer te willen bestrijden. Indien men den handel niet belemmert, dan zal het particulier initiatief binnen het kader van economische en financiële hulpmiddelen spoedig weder wegen zoeken om de moeilijkheden van den Duitschen buitenlandschen handel uit eigen kracht te verminderen en het economisch principe in het internationale ruilverkeer weder meer ingang te doen vinden. Zoolang de financiële nood blijft voortduren, is het echter gewenscht, om ook de technische maatregelen tot zijn herstel op economische wijze te treffen.

De loop der inkomens in Nederland 1914—1929.

In de zoo juist verschenen aflevering van de Nederlandsche Conjunctuur, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, worden door Jhr. Ir. M. J. de Bosch Kemper, wiskundige bij voornoemd Bureau, eenige belangwekkende cijfers berekend over den loop van verschillende groepen van inkomens tusschen 1914 en 1929 (zijnde het laatste jaar, waarover de gedetailleerde belastingcijfers bekend zijn). De methode, die de schrijver bezigt is deze, dat alle (belastbare) inkomens gerangschikt worden naar hun grootte en vervolgens verdeeld worden in groepen, die voor elk jaar eenzelfde percentage van de bevolking omvatten. De loop van de inkomensgrenzen dezer groepen geeft er een denkbeeld van, over welke groe-

pen een inkomensvermeerdering of -vermindering, die men voor het geheel waarneemt in een zeker jaar, zich verdeelt. Zoo ziet men, dat in sommige jaren de vermindering bijna geheel door de hogere inkomens wordt gedragen, in andere jaren weer meer door de lagere, enz. Het meest stabiel zijn de groepen om en bij de f 3000 per jaar. De bovenste lagen bewegen zich meer in overeenstemming met de dividenden, de onderste meer met een voor werkloosheid gecorrigeerde loonindex. Voor elke inkomensgrens worden indexcijfers gegeven, terwijl een grafiek de studie verduidelijkt.

Faillissementen in het Deutsche en Amerikaanse bankwezen.

Ondanks de vele pogingen, die het Deutsche bankwezen heeft ondernomen, om zijn bevroren vorderingen te ontdoeien, ontbreekt het den banken nog steeds aan de gewenschte liquiditeit. In de eerste plaats blijkt, dat het aantal faillissementen niet, zooals in het overige bedrijfsleven, is afgenomen. Integendeel, de curve van de bankinsolventies vertoont ook in 1932 nog steeds een stijgende tendens. In de periode van Januari tot Augustus 1932 hebben in totaal 184 banken opgehouden te bestaan. Gedurende dezelfde periode van het vorige jaar waren het 148, van Jan./Aug. 1930 slechts 134. Zooals het volgende overzicht duidelijk aantoont, geeft vooral het aantal accoorden nog steeds een sterke toeneming te zien.

Insolventies in het Deutsche bankwezen.

	Faillissementen	Accoorden	Totaal
Jan./Aug. 1929	53	15	68
" " 1930	87	47	134
" " 1931	85	63	148
" " 1932	97	87	184

In het loopende jaar hebben evenwel bijna uitsluitend kleinere firma's haar loketten gesloten, in tegenstelling met de déconfitures van vele bankfirma's van standing kort na de credietcrisis in den zomer van het vorige jaar. Interessant is een vergelijking met de toestanden in de Ver. Staten. Daar neemt het aantal bankfaillissementen nog steeds toe. Van Januari tot Augustus hebben in de Ver. Staten 1076 banken haar loketten gesloten. Dit is het grootste aantal, dat in de laatste twintig jaar (gedurende de eerste acht maanden) werd bereikt. Ook wanneer men er rekening mede houdt, dat het aantal bestaande banken in de Ver. Staten rond driemaal zoo groot is als in Duitschland, dan ziet men, dat de omvang van de bankdéconfitures daar toch nog grooter is dan in Duitschland.

Bankfaillissementen in de Ver. Staten.

Jan./Aug. 1929	493
" " 1930	612
" " 1931	933
" " 1932	1.076

Volgens een berekening van den Federal Reserve Board is het aantal banken van 28.257 (begin 1926) tot 19.018 (midden 1932) gedaald, d.w.z. met 33 pCt.

Sterk gedaalde export van radiotoestellen uit Duitschland.

De uitvoer van radiotoestellen daalde in de eerste acht maanden als gevolg van verhoogingen van invoerrechten, invoerverboden, deviezenbepalingen enz. in de belangrijkste afzetgebieden ten opzichte van 1931 naar de hoeveelheid met 48 pCt., naar de waarde met 50 pCt. Daarbij nam de afzet naar Engeland, dat tot dusver de belangrijkste afnemer was, tot ongeveer 1/10 van den omvang van het vorige jaar af. De afzet van radiotoestellen in de verschillende landen bedroeg als volgt (in R.M. 1000):

	Jan. tot Aug.		Jan. tot Aug.		
	1931	1932	1931	1932	
Frankrijk	3.660	4.094	Italië	1.911	695
Nederland	3.623	2.468	Spanje	847	577
Zwitserland ...	2.811	2.188	Oostenrijk ...	1.052	510
Belg. Luxemb. .	3.009	2.117	Noorwegen ..	1.138	408
Tsjecho-Slow. .	2.110	1.801	Denemarken .	1.179	377
Zweden	3.792	959	Argentinië ...	1.533	570
Gr.-Britannië .	7.072	838	Totaal ..	44.043	21.818

De vraag uit het binnenland was, volgens een onderzoek van het Institut für Konjunkturforschung, dank zij de openstelling van nieuwe groote zenders (Leipzig, Breslau, Frankfurt a. Main, München) betrekkelijk levendig, doch als gevolg van de algemeene inkomensdaling werden in hoofdzaak toestellen van middelmatige en goedkope prijzen gekocht. Het is mogelijk, dat in het seizoen 1932/33 het te verwachten tekort aan afzet op de buitenlandsche markten, door — in ieder geval naar de hoeveelheid — hogere omzetten van ontvangsttoestellen in het binnenland, inzonderheid in de door de nieuwe groote zenders ontsloten gebieden (o.m. Saksen), gedeeltelijk zal worden genivelleerd. Minder gunstig zijn de vooruitzichten voor de meer van den uitvoer afhankelijke industrie van luidsprekers, te meer, waar ook het gecombineerde toestel van grootere beteekenis is geworden.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Na een gestadige daling sedert April steeg ons indexcijfer voor scheepsvrachten in de wilde vaart, gebaseerd op de gemiddelde noteeringen der maand, gedurende Augustus met bijna 2 pCt. Het tegenwoordige indexcijfer (81,7) is echter nog 5,6 pCt. lager dan dat van de overeenkomstige maand van het vorige jaar.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd. v. 1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Aug. 1931	80,6	82,3	88,3	88,4	87,3	92,6	86,6
Sept. "	82,5	83,1	86,3	86,1	85,2	97,9	86,9
Oct. "	90,8	91,5	89,6	97,6	94,0	106,8	95,0
Nov. "	91,1	92,0	85,0	99,1	98,8	108,6	95,8
Dec. "	91,0	90,4	85,0	98,1	93,0	105,0	95,4
Jan. 1932	88,8	85,2	88,2	90,9	198,3	101,5	92,2
Febr. "	88,7	85,5	89,0	87,4	95,8	99,7	91,0
Mrt. "	87,3	86,3	87,0	87,7	95,9	103,3	91,2
April "	86,1	91,7	86,0	90,8	99,3	96,1	91,7
Mei "	86,3	89,6	81,6	93,5	88,8	88,1	88,0
Juni "	83,3	87,4	77,1	93,1	82,3	76,6	83,3
Juli "	82,6	80,9	75,7	90,8	79,5	71,2	80,1
Aug. "	81,0	82,0	74,8	90,7	81,8	80,1	81,7

De uitgaande kolenhandel was wederom flauw en zonder bijzondere kenmerken, terwijl de noteeringen verder daalden. De thuisvrachten van de ertshavens waren zeer beperkt en slechts zeer weinig tonnage werd gecharterd voor verlading vanaf de Zwarte Zee en den Donau. Behoudens eenige bedrijvigheid in Montreal was de Noord-Amerikaansche markt kalm, en hoewel Argentinië vrij veel schepen noodig had, konden de vrachten zich somtijds moeilijk handhaven. Het gunstigste teeken in de afgelopen maand was de verbeterde vraag in het Verre Oosten en daar er weinig tonnage beschikbaar was, stegen de noteeringen ten gunste van de reeders op verschillende belangrijke routes, waaronder Australië en Europa. De schommelingen van de verschillende afdelingen blijken uit de volgende tabel:

	1898—1913 = 100	
	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..	91,7	— 1,9
" " " thuisvracht	82,3	— ..
Middell. Zee; uitgaande vracht	81,4	— 4,3
" " " thuisvracht	87,3	+ 2,4
Noord-Amerika	82,0	+ 1,1
Zuid-Amerika; uitgaande vracht	65,5	— 0,6
" " " thuisvracht	84,2	— 1,0
Indië; " uitgaande vracht	84,2	— 2,1
" " " thuisvracht	97,3	+ 2,1
Het verre Oosten, enz.	81,8	+ 2,3
Australië	80,1	+ 8,9

De volgende tabel toont ons indexcijfer, herleid tot een percentage voor 1913:

Maand	1929	1930	1931	1932
Januari	109,6	81,2	81,2	79,2
Februari	106,7	76,5	81,9	78,2
Maart	102,6	75,5	81,3	78,4
April	99,1	77,1	80,8	78,8
Mei	97,3	76,1	81,8	75,6
Juni	92,1	75,7	78,1	71,6
Juli	94,8	78,1	75,0	68,9
Augustus	96,1	82,6	74,4	70,3
September	95,3	83,6	74,7	
October	93,3	81,7	81,7	
November	88,3	79,3	82,3	
December	86,2	81,5	82,0	
Jaari. gemiddelde	96,8	79,1	79,6	

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Aug. 1932		Aug. 1931	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan : gemeentestellingen	f 13.1	38.753	f 13.2	37.226
particulieren	" 17.8	128.440	" 20.—	113.983
Geldomzet.				
Ontvangsten	" 4.2	6.977	" 5.1	7.021
Betalingen	" 7.6	32.861	" 7.7	31.694
Part. rekeninghouders	" 34.— ¹⁾	47.743 ²⁾	" 32.7 ¹⁾	45.540 ²⁾
Gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	" 9.6	4.422 ²⁾	" 9.9	4.418 ²⁾

¹⁾ Gemiddeld saldo te goed. ²⁾ Einde der maand.

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

JULI	1930	1931	1932
Inlagen	f 13.006.670	f 16.219.856	f 19.011.018
Terugbetalingen	" 11.926.887	" 13.010.137	" 14.816.883
Tegoed inleggers ¹⁾	" 355.250.811	" 394.416.423	" 484.805.074
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes ¹⁾	" 42.848.350	" 43.029.300	" 41.543.550
Spaarbankboekjes:			
Nieuw uitgegeven	11.559	14.022	11.503
Geheel afbetaald	7.756	7.692	7.888
In omloop ¹⁾	2.129.461	2.185.796	2.257.981

¹⁾ Op ultimo.

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T. AUGUSTUS 1932.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Aug. 1932	Meer of minder dan	
		Aug. 1931	Begroting
Posterijen	f 2.899.474	— f 329.334	— f 444.726
Telegrafie	" 405.310	— " 62.286	— " 65.330
Telefonie	" 1.987.191	— " 26.332	— " 164.329
Postbureau- en Girodienst	" 479.460	+ " 94.188	+ " 12.560
Totaal	f 5.771.435	— f 323.764	— f 661.825

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN. GELDKOERSEN.

N.B. *** betekent: Cijfers nog niet ontvangen.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various locations including Ned. Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Budapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, and New York, showing rates for various dates from 1932 to 1931.

1) Koers van 23 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos-Aires, and Montreal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of cable exchange rates for London, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various international locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices for London, showing rates for various dates in 1932 and 1931.

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table showing the financial status of the national treasury, including income and expenses for various departments.

Table of government obligations (Verplichtingen) and their status as of September 15 and 23, 1932.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of Dutch-Indonesian floating debt, detailing various types of government bonds and their amounts.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 26 September 1932.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	33.708.926,80		
sels, Prom.,	Bijbnk. "	383.858,46		
enz. in disc.	Ag.sch. "	6.404.687,81	f	40.497.473,07
Papier o. h. Buitenl. in disconto				—
Idem eigen portef.	f	71.335.835,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				71.335.835,—
Beleeningen	Hfdbk. f	24.392.277,39		
incl. vrach.	Bijbnk. "	4.955.018,30		
in rek.-crt.	Ag.sch. "	49.325.916,47		
op onderp.	f	78.673.212,16		
Op Effecten	f	77.462.031,75		
Op Goederen en Spec.		1.211.180,41		78.673.212,16
Voorschotten a. h. Rijk				4.572.873,24
Munt en Muntmateriaal				
Munt, Goud	f	160.687.510,—		
Muntmat., Goud		934.014.193,60		
	f	1.034.701.703,60		
Munt, Zilver, enz.		17.984.891,17		
Muntmat., Zilver		—		1.052.686.594,77 ¹⁾
Belegging $\frac{1}{8}$ kapitaal, reserves en pensioenfond		20.133.833,09		
Gebouwen en Meub. der Bank		5.000.000,—		
Diverse rekeningen		14.455.829,64		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)		19.331.195,17		
	f	1.306.686.846,14		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefond		3.000.000,—		
Bijzondere reserve		5.000.000,—		
Pensioenfond		8.193.269,64		
Bankbiljetten in omloop		973.638.925,—		
Bankassigatiën in omloop		176.147,98		
Rek.-Cour. f Het Rijk		—		
saldos: Anderen		294.384.784,68		294.384.784,68
Diverse rekeningen		2.293.718,84		
	f	1.306.686.846,14		
Beschikbaar metaalsaldo	f	544.887.952,46		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.		1.362.219.880,—		
¹⁾ Waarvan in het buitenland f 5.520.302,58.				

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. Metaal-schulden	Beschikb. metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
26 Sept. '32	100688	934.014	973.639	294.561	544.888	83
19 " '32	100688	934.014	978.477	286.054	546.329	83
12 " '32	100690	933.990	984.786	281.704	545.379	83
5 " '32	100690	932.681	1002.766	263.311	544.318	83
29 Aug. '32	100691	931.253	996.127	277.603	540.752	82
22 " '32	100691	929.859	982.732	287.384	541.462	82
28 Sept. '31	93.692	608.788	1034.641	168.955	245.829	60
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
26 Sept. 1932	40.497	—	78.673	71.336	14.456
19 " 1932	41.215	—	78.859	71.336	14.445
12 " 1932	41.418	—	80.030	71.336	15.178
5 " 1932	40.588	—	81.681	71.336	15.048
29 Aug. 1932	41.081	—	83.376	71.336	14.660
22 " 1932	43.118	—	84.315	71.336	14.996
28 Sept. 1931	109.852	—	110.903	218.833	62.554
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
27 Aug. 1932..	892	1.197	463	857	2.321
20 " 1932..	893	1.092	470	851	2.316
13 " 1932..	893	1.154	601	860	2.325
6 " 1932..	891	1.302	524	864	2.344
29 Aug. 1931..	881	1.492	465	844	545
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitp. der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
24 Spt. 1932	148.800		216.230	32.660	49.244
17 " 1932	148.600		218.930	31.300	48.508
10 " 1932	149.410		222.260	31.770	47.798
20 Aug. 1932	103.627	45.584	217.841	35.241	47.979
13 " 1932	103.625	45.257	222.087	33.963	46.461
6 " 1932	103.619	45.744	223.228	33.810	46.549
30 Juli 1932	104.857	45.650	218.754	37.140	48.149
26 Spt. 1931	126.150	40.282	237.745	31.451	58.753
27 Spt. 1930	138.816	31.462	257.309	44.038	49.739
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Dis-conto's	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
24 Spt. 1932		82.800		***	60
17 " 1932		84.920		***	59
10 " 1932		88.660		***	59
20 Aug. 1932	9.242	18.580	39.453	28.440	59
13 " 1932	9.527	18.147	39.965	28.849	58
6 " 1932	9.620	19.052	41.058	26.251	58
30 Juli 1932	9.553	19.617	40.824	24.221	59
26 Spt. 1931	9.514	3.530	42.725	30.868	62
27 Spt. 1930	9.485	28.868	43.816	45.145	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
21 Sept. 1932	140.376	359.266	55.156	12.006	18.527
10 " 1932	140.222	362.285	52.007	12.052	18.301
7 " 1932	139.958	365.122	48.909	12.274	18.611
31 Aug. 1932	139.806	365.287	48.619	12.159	19.083
24 " 1932	139.596	363.882	49.847	13.266	19.510
17 " 1932	139.602	365.957	47.771	14.685	18.709
23 Sept. 1931	134.974	352.676	55.952	13.579	26.141
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
21 Sept. '32	70.998	23.915	82.586	32.904	56.110	40 $\frac{1}{2}$ ³²
14 " '32	70.863	12.933	89.827	33.157	53.037	38 $\frac{1}{2}$ ³²
7 " '32	69.933	7.618	91.507	33.297	49.835	37 $\frac{1}{2}$ ³²
31 Aug. '32	73.149	20.727	79.549	35.477	49.519	36 $\frac{1}{2}$ ³²
24 " '32	71.279	22.203	79.946	34.429	50.714	37 $\frac{1}{2}$ ³²
17 " '32	70.164	9.806	89.754	34.464	48.645	36 $\frac{1}{2}$ ³²
23 Sept. '31	60.176	23.018	64.915	50.962	57.298	41 $\frac{1}{2}$ ³²
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarr. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
16 Sept. '32	82.508	1.242	2.929	5.211	2.081	2.797	3.200
9 " '32	82.400	1.239	2.980	6.028	2.081	2.805	3.200
2 " '32	82.231	1.236	3.324	4.816	2.083	2.844	3.200
26 Aug. '32	82.239	1.231	3.308	5.549	2.082	2.761	3.200
18 Sept. '31	58.575	900	14.617	17.359	12.921	2.768	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—
Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant			
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren	
16 Sept. '32	6.621	2.243	80.281	799	2.936	22.954	
9 " '32	6.621	2.210	80.681	935	3.039	23.119	
2 " '32	6.621	2.313	81.383	759	3.120	21.492	
26 Aug. '32	6.621	2.123	79.912	814	3.167	23.426	
18 Sept. '31	5.065	2.148	77.575	1.417	6.760	18.426	
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	913	

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Sept. 1932	717,9	63,4	144,6	2.847,5	117,5
7 " 1932	768,4	63,4	157,2	2.952,0	103,5
31 Aug. 1932	768,3	63,4	156,8	3.008,9	207,4
23 " 1932	768,1	63,4	143,6	2.779,9	92,5
15 " 1932	763,1	63,4	136,7	2.913,5	106,8
15 Sept. 1931	1.372,1	99,6	356,2	2.868,8	163,7
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Sept. 1932	365,0	788,2	3.597,4	413,3	722,6
7 " 1932	365,0	784,7	3.688,8	388,5	714,7
31 Aug. 1932	365,1	768,7	3.816,9	407,6	711,5
23 " 1932	365,1	775,1	3.616,9	353,0	707,4
15 " 1932	365,1	775,1	3.616,9	353,0	707,4
15 Sept. 1931	103,0	919,5	4.249,6	393,4	775,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,4	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Sept., 31, 23, 15 Aug. '32 en 15 Sept. '31 resp. 26; 25; 16; 34; 27; 15 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen Belgas.

Data 1932	Goud			Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in erwissel op het buitenl.	Goud en zilver o. d. schatkist					Schatkist	Partic.
22 Sept.	2581	—	—	634	60	367	3.616	1	120
15 "	2595	—	—	648	64	367	3.642	3	123
8 "	2602	—	—	669	64	367	3.675	22	99
1 "	2619	—	—	701	69	367	3.687	59	104
25 Aug.	2615	—	—	678	57	367	3.652	15	143
24 Spt. 1) 1931.	2492	—	—	860	35	290	3.457	22	239

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
7 Sept. '32	2.794,6	2.145,6	196,4	420,4	33,6
31 Aug. '32	2.773,0	2.139,4	206,7	432,8	34,1
24 " '32	2.753,4	2.139,4	206,0	426,7	35,4
17 " '32	2.727,5	2.136,1	202,3	442,9	35,9
10 " '32	2.680,4	2.108,5	200,7	451,9	38,7
3 " '32	2.643,9	2.080,9	201,5	487,2	40,7
9 Sept. '31	3.470,0	2.220,4	158,7	260,2	197,8

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
7 Sept. '32	1.850,9	2.831,7	2.220,2	153,1	55,3	59,2
31 Aug. '32	1.851,7	2.814,0	2.241,3	153,1	54,8	58,9
24 " '32	1.851,1	2.824,8	2.202,5	153,3	54,8	58,9
17 " '32	1.851,0	2.838,8	2.173,8	153,4	54,4	58,4
10 " '32	1.851,0	2.843,6	2.134,6	153,6	53,8	57,9
3 " '32	1.846,1	2.857,8	2.115,3	153,7	53,1	57,2
9 Sept. '31	728,1	2.010,3	2.553,7	167,1	76,0	79,5

1) Verhouding totale goudvoorraad tegenover opelschbare schulden; F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totale voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
31 Aug. '32	158	10.796	7.743	1.711	16.797	5.633
24 " '32	—	—	—	—	—	—
17 " '32	162	10.909	7.671	1.633	16.704	5.633
10 " '32	163	10.958	7.664	1.618	16.736	5.638
3 " '32	188	10.996	7.700	1.558	16.724	5.612
2 Sept. '31	107	14.398	7.665	1.807	20.289	7.003

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 27 September 1932.

De prijzen voor tarwe aan de Noord-Amerikaansche termijmarkten zijn in de afgelopen week eerst nog iets gedaald. Daarna is eenige verbetering ingetreden en zijn ook de door afladers gevraagde prijzen matig verhoogd. Koopers namen over het algemeen een afwachtende houding aan en de omzetten bleven kleiner dan in de vorige week, toen zij groot waren. Gedurende de laatste dagen is weder een kleine prijsverlaging gevolgd. De vastere stemming was gedeeltelijk een gevolg van een verbetering op de katoen- en fondsenmarkt. Vooral in de Ver. Staten staan de prijzen voor graan sterk onder den invloed van de stemming op die markten. Ook werkten de weersomstandigheden in het wintertarwegebied der Ver. Staten mede tot de vastere stemming, daar de uitzaai er door droogte wordt vertraagd. Sedert is in sommige streken regen gevallen, doch verdere regenval is gewenscht. De Amerikaansche Farmboard heeft besloten niet vóór 1 Januari met tarwe aan de markt te komen. Nog 35 à 40 miljoen bushels bevinden zich in handen van den Farmboard, dit is 10 à 15 miljoen bushels meer dan men in handelskringen had vermoed. De board onderhandelt veel over den verkoop van een groote hoeveelheid op credit naar China, omdat China niet tot de geregelde afzetgebieden behoort en de handel door deze onderhandelingen van den Farmboard niet gedupeerd wordt. In China zijn de resultaten van den tarwe-oogst niet gunstig en er bestaat belangstelling voor Manitoba en Australische tarwe. In Canada worden voortdurend groote hoeveelheden ter markt gebracht en men blijft er dringend met tarwe aan de markt. Ook op dagen dat goede vraag in Europa bestaat en flinke zaken worden gedaan, ondergaat de markt daarvan dikwijls geen verbetering daar het aanbod de vraag nog steeds overtreft. Engeland is wel het voornaamste invoerland van tarwe, de meeste andere landen bemoeilijken den invoer door invoerrechten of menggeboden. Tot het laatste is ook België overgegaan, waar de invoer van zachte tarwe is verboden, terwijl 10 pCt. inlandsche tarwe bij de meelfabricage moet worden gebruikt. De opbrengst van den tarwe-oogst in Spanje wordt geschat op 4.918.100 tons tegen 3.658.500 tons in het vorige jaar. Uit Argentinië kwamen klachten over schade door vorst en sprinkhanen, doch ook regen werd gemeld. De vooruitzichten schijnen er verbeterd. Ook in Australië is regen gevallen en de vooruitzichten zijn er op het oogenblik gunstig. De verschepingen uit Rusland waren in de vorige week weder van grooten omvang, hetgeen er toe meewerkte, dat koopers voorzichtig waren bij het doen hunner inkoop. De Russen hebben op ruime schaal booten geharterd en men verwacht daarom verdere uitvoeren, al zal alle ruimte niet voor tarwe gebruikt worden. Aan de termijmarkt te Winnipeg was het slot voor tarwe onveranderd, vergeleken bij een week geleden. Chicago sloot 2½ dollarcenten hooger. Het slot te Buenos Aires was 7 centavos per 100 KG. te Rosario 10 centavos hooger.

Aan de rogge-markt kwamen weinig zaken tot stand. Slechts enkele zaken in stoomende Canadeesche en Russische als ook in Duitsch/Poolse werden afgesloten. De prijsfluctuaties waren gering. Bij oplopende tarweprijzen trachten houders van rogge wel om de prijzen te verhoogen, doch de vraag was te beperkt om een prijsverhoging door te zetten. Op aflading zijn de prijzen, welke voor Canadeesche rogge worden gevraagd, te hoog om zaken mogelijk te maken. Te Winnipeg was het slot voor rogge ½ dollarcent per 56 lbs. hooger, te Chicago 2¼ dollarcenten hooger.

In de flauwe stemming voor maïs is in het begin der week weinig verandering gekomen. Het aanbod van Plata-maïs uit aangekomen booten bleef groot en hoewel de vraag voldoende bleek om de aangeboden hoeveelheden op te nemen, van eenige prijsverhoging was geen sprake. Daarna is midden der week tengevolge van het kleiner worden der disponibile voorraden en koersverbetering in Argentinië eenige verbetering ingetreden en waren hogere prijzen te maken. Vermeerderd aanbod, nadat eenige booten terzelfden tijd binnenkwamen, oefende druk op de markt uit en had een verlaging tengevolge, waardoor de geheele verbetering weder verloren ging, doch toen ook dit aanbod kleiner werd, kwam er opnieuw eenige verbetering in de prijzen. Ook vermeerderde de vraag, omdat gedurende de eerstvolgende dagen weinig nieuwe booten worden verwacht. De prijzen voor Plata-maïs op aflading fluctueerden ongeveer gelijk met die voor disponibile; voor stoomende en latere verscheping werd geregeld een premie betaald. De prijzen aan de termijmarkt sloten te Buenos

vernietigd 106.017 balen te Santos, 153.000 balen te Rio, 153.000 balen te Victoria, 527.992 balen in Sao Paulo en 13.000 balen op andere plaatsen, tezamen 953.009 balen.

Van Rio zijn de aanbiedingen wederom hooger. Thans komen deze uit, omgerekend in Hollandsch geld, voor type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, op 24½ à 24¼ ct. per ½ K.G. kost en vracht.

Nederlandsch-Indië is voor Robusta zeer vast gestemd. Offertes van dit productieland zijn schaarsch met voortdurend oplopende prijzen. In de eerste hand zijn de noteringen thans:

Palembang Robusta, October-verscheping, 20½ ct.; Benkoelen Robusta, October-verscheping, 21½ ct.; Mandheling Robusta, October-verscheping, 23½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, October-verscheping, 27 ct., alles per ½ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de termijnmarkt te Rotterdam zijn de prijzen ¾ à 1½ ct. per ½ K.G. gestegen. De noteringen zijn thans: September 25½, December 25½, Maart 23½, Mei 22½ en September 22 ct. per ½ K.G.

De officieele loco-noteringen te Rotterdam werden verhoogd voor Superior Santos van 36 op 37 ct. en voor Robusta van 25 op 26 ct., alles per ½ K.G.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
26 September	\$ 7.42	\$ 6.25	\$ 5.81	—
19 September	„ 6.86	„ 6.34	„ 6.14	—
12 September	„ 6.30	„ 6.—	„ 5.80	—
2 September	„ 6.25	„ 6.—	„ 5.91	—

Rotterdam, 27 September 1932.

THEE.

De theemarkt had in de afgelopen week een aangenaamer aanzien. Er viel op de Londensche veilingen betere vraag te constateeren, waarvan ditmaal voornamelijk middenkwaliteiten konden profiteeren, zoodat die in enkele gevallen op een prijsverbetering konden wijzen.

Gewone kwaliteiten waren ten volle prijshoudend, terwijl er ook meer belangstelling was voor gruisstee met veel geelpunt.

Hier in Amsterdam werd de theemarkt verontrust door de aangekondigde voorstellen tot verhooging met 30 pCt. van alle invoerrechten, waaronder ook die op thee vallen. Het toch al abnormaal hooge invoerrecht van 75 cts. per KG. zou dan worden gebracht op niet minder dan 97.5 cts. per KG. of bijna 49 cts. per hKG., hetgeen juist tweemaal zoo hoog is als de tegenwoordige gemiddelde marktwaarde van alle theeën in veiling.

Het mag onbegrijpelijk worden genoemd, dat de Regeering ter verkrijging van versterking van inkomsten, ook thee zoo uitermate zwaar wil belasten en daartegenover andere volksdranken geheel vrij laat binnenkomen.

Amsterdam, 26 September 1932.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,— Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoochweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postcheque- en girorekening No. 8408, Rotterdam.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN								INDEXCIJFERS					
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. ½ K.G.		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto-gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	In-voer	Uit-voer		
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,87 ⁵	100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12 ⁵	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62 ⁵	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,87 ⁵	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37 ⁵	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,62 ⁵	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37 ⁵	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,67 ⁵	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87 ⁵	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37 ⁵	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12 ⁵	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,77 ⁵	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87 ⁵	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,27 ⁵	49,5	31,50 ⁵	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,97 ⁵	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,62 ⁵	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37 ⁵	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12 ⁵	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62 ⁵	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,57 ⁵	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37 ⁵	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,57 ⁵	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12 ⁵	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,77 ⁵	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12 ⁵	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,52 ⁵	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,37 ⁵	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-12,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-12,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12 ⁵	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-12	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0
Mei "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,62 ⁵	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0
Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,37 ⁵	34,5	101	116	50,3	52,5
Juli "	67,50	42,3	-1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,37 ⁵	34,5	100	112	49,0	53,7
Aug. "	63,00	39,4	-1,75	4,9	6,57 ⁵	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,37 ⁵	34,5	95	105	48,4	55,3
5 Sept. "	60,00	37,6	-2,1875	6,1	6,62 ⁵	35,3	24,50	39,9	23	27,2	12,75	35,5				57,1
12 "	60,00	37,6	-2	5,6	6,50	34,7	25	40,7	24,50	29,0	12,87 ⁵	35,8				
19 "	60,00	37,6	-2,125	6,0	6,50	34,7	25	40,7			12,62 ⁵	35,2				
26 "	60,00	37,6	-2	5,6	6,50	34,2	26	42,4			12,75	35,5				

¹⁾ Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence. ²⁾ 1 Sept. ³⁾ 15 Sept. N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerekend